

PÕHJA-HARJU KOOSTÖÖKOGU 2023–2027 STRATEEGIA

Lisa 1. Tegevuspiirkonna profiil ja
analüüs

September 2022

Sisukord

SISUKORD	1
SISSEJUHATUS JA METOODIKA	2
1 ORGANISATSIOON	3
1.1 LIIKMESKOND	3
1.2 JUHTIMINE JA TÖÖKORRALDUS	3
1.3 ORGANISATSIOONI ARENDAMINE	4
1.4 VÖRGUSTUMINE JA KOOSTÖÖ	5
1.4.1 PHKK piirkonna võrgustike loomine ja arendamine	5
1.4.2 Koostöö teiste LEADER-tegevusrühmadega	6
1.4.3 Rahvusvaheline koostöö	7
1.4.4 Ühisprojektide teemad eelmisel perioodil	8
2 TEGEVUSPIIRKOND	10
2.1 ASUSTUS	11
2.2 PIIRKONNA SIDUSUS	11
2.3 RAHVASTIK	12
2.4 PIIRKONNA SOTSIAAL- MAJANDUSLIKUD NÄITAJAD	20
2.4.1 Piirkonna majanduse ülevaade	20
2.4.2 Turismi valdkond	23
2.4.3 Töötus ja tööhõive	23
2.4.4 Omavalitsuste finantsid ja tulubaas	25
2.4.5 Rahulolu avalike teenustega	26
2.4.6 Kodanikuühendused ja -aktiivsus	28
3 PERIOODI 2015–2022 ANALÜÜS	29
3.1 JAGATUD TOETUSTE ÜLEVAADE	30
3.2 EESMÄRKIDE JA NENDE SIHTTASEMETE TÄITMINE	31
3.2.1 Mõõdikud ja nende sihttasemed	35
3.2.2 Kokkuvõte	36
3.3 RAHULOLU PHKK TEGEVUSE JA TOETUSMEETMETE KORRALDUSEGA	36
3.3.1 Rahuolu organisatsiooni tegevusega	36
3.3.2 Rahuolu toetusmeetmete ja taotlusvoorude korraldusega	37
4 ARENGUVAJADUSED JA -POTENTSIAAL	40

Sissejuhatus ja metoodika

Põhja-Harju Koostöökogu (edaspidi PHKK) on kohalik tegevusrühm, mis asutati Jõelähtme, Rae ja Viimsi kohalike omavalitsuste ning nende piirkonnas tegutsevate ettevõtete ja kodanikuühenduste poolt, eesmärgiga toetada kohalikku initsiatiivi ning edenda kohalikku elu ja eri osapoolte koostööd. Tegevuspiirkonna pindala on 490,4 km². Rahvastikuregistri andmetel elas seisuga 01.01.2022 piirkonnas 51 071 inimest.

LEADER-programmi toetusrahade kasutuselevõtuks perioodil 2023–2027 peavad kohalikud tegevusrühmad koostama strateegia, mis tugineb piirkonna olukorra analüüsil. **Siinse dokumendi näol ongi tegemist alusmaterjaliga järgmise perioodi strateegia koostamiseks.**

Piirkonna olukorra analüüsi koostamine toimus perioodil juuni-september 2022.a ja hõlmas nelja etappi:

1. Kvantitatiivne analüüs
2. Küsitlus liikmete ja taotlejate hulgas
3. Eelmise perioodi ülevaade

Kvantitatiivne analüüs

Analüüs hõlmas andmekogumist ja analüüsi piirkonna elanikkonna ning sotsiaalmajanduslike näitajate kohta (ettevõtlus, elanike toimetulek jms). Andmetena kasutati avalikest allikatest kättesaadavat infot (Statistikaameti andmekogu, asutuste kodulehed), samuti tehti päring rahvastikuregistrile.

Käesoleva töö raames ei ole tegevuspiirkonnale eraldi rahvastikuproгноosi koostatud, samas on prognoose esitatud omavalitsuste uuringutes ja arengukavades.

Küsitlus liikmete ja taotlejate hulgas

Küsitlus viidi läbi veebipõhiselt, kasutades uuringutarkvara *SurveyMonkey*. Vastajatel oli aega 8. juunist 16. juunini 2022. Ankeet saadeti kõikide liikmete ja taotlejate e-posti aadressidele, samuti levitati piirkonna elanikele mõeldud linki omavalitsuste kodulehtedel ning sotsiaalmeedias. Kokku vastas küsitlusele 50 inimest, küsimuste lõikes vastajate arv varieerus.

Küsimusi oli sõltuvalt vastaja profiilist kokku 26 ja need hõlmasid respondendi tausta, hinnanguid tegevuspiirkonnale (tugevused, kitsaskohad, eripära), tegevusgrupile (rahulolu tegevustega) ning toetuste mõjususele (eesmärkide ja meetmete asjakohasus, täituvus jms). Samuti kaardistati ootusi uuele rahastusperioodile.

Eelmise perioodi ülevaade

Eelmise perioodi analüüs hõlmas toetuste ülevaadet meetmete ja taotlejate kaupa, samuti hinnati eesmärkide saavutamist kehtivas strateegias sätestatud indikaatorite alusel.

Vaatluse all oli periood 2016–2020 kui algne eelmine periood, millega oleks seatud eesmärgid pidanud saavutatud olema. Üleminekuperioodi (2021–2022) näitajad vaadeldi põgusamalt.

Olukorra analüüs koosneb neljast peatükist. Neist esimene käsitleb organisatsiooni, teine tegevuspiirkonda, kolmas eelmist perioodi ja neljas võtab kokku piirkonna peamised arenguvajadused.

1 Organisatsioon

Põhja-Harju Koostöökogu (edaspidi PHKK) on mittetulundusühing, mis on asutatud 16. juunil 2008. aastal Jõelähtme, Rae ja Viimsi kohalike omavalitsuste ning nende piirkonnas tegutsevate ettevõtete ja kodanikuühenduste poolt, eesmärgiga toetada kohalikku initsiatiivi ning edendada kohalikku elu ja eri osapoolte koostööd ning rakendada LEADER-toetusvahendeid.

PHKK on üks kõige hiljem tegevust alustanud 26 kohalikust LEADER-tegevusrühmast Eestis, kes tegutsevad avaliku, era- ja kolmanda sektori võrdväärse partnerluse põhimõtetel.

1.1 Liikmeskond

PHKK-l on 11 asutajaliiget ning seisuga 24.08.2022 71 liiget, millest 3 on kohalikud omavalitsused, 25 ettevõtet ja 43 kodanikuühendused. Täpsem liikmete loetelu on leitav PHKK kodulehel¹.

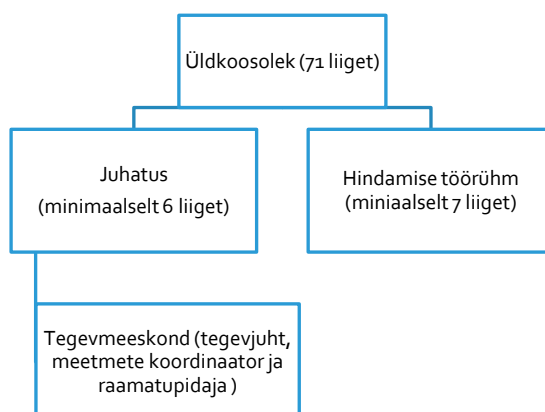
Tabel 1. Põhja- Harju Koostöökogu liikmeskond

Omavalitsus	KOV	MTÜ/ SA	Ettevõte	Kokku
Jõelähtme vald	1	20	12	33
Rae vald	1	10	6	17
Viimsi vald	1	13	7	20
Kokku	3	43	25	71

1.2 Juhtimine ja töökorraldus

PHKK juhtorganiteks on liikmete üldkoosolek ja juhatus (Joonis 1).

Koostöökogu kõrgeimaks organiks on **liikmete üldkoosolek**, kes valib vähemalt kuueliikmelise juhatuse ning projektide hindamiseks vähemalt seitsmeliikmelise hindamise töörühma. Üldkoosoleku pädevusse kuulub ühingu põhikirja ja eesmärgi muutmine, strateegia, tegevuskava ja eelarve vastu võtmine ning muutmine. Samuti kinnitab üldkoosolek juhatuse liikmete arvu ja kinnitab selle liikmed. Üldkoosoleku pädevuses on ka kõik teised seadusandlusest tulenevad õigused. Üldkoosoleku moodustavad PHKK liikmed.

Joonis 1. Põhja-Harju Koostöökogu struktuur

¹<https://leaderph.eu/koostookogu-liikmed/>

Üldkoosoleku otsuste täitmise eest vastutab **juhatuse**, kelle tööd juhib esimees. Juhatuse liikmed valitakse üldkoosoleku poolt kolmeks aastaks. Juhatuse pädevusse kuulub ühingu tegevuse korraldamine, liikmete vastu võtmine ja välja arvamine, strateegia ja tegevuskava koostamise korraldamine, raamatupidamise korraldamine ning aastaaruande esitamine üldkoosolekule. Juhatuse vastutab ka põhivara soetamise ja laenude võtmise eest. Juhatuse otsusega võetakse tööle töötajad ning määratakse neile tasu.

Koostöökogu tegevuse arendamiseks ning paremaks korraldamiseks võib juhatuse moodustada täiendavaid tööorganeid, näiteks mitmesuguseid töögrupe ja komisjone. Strateegia elluviimiseks on moodustatud projektide hindamise töörühm, kelle peamiseks ülesandeks on laekunud rahastamisaotluste hindamine.

Tegevjuhtkonna roll Põhja-Harju Koostöökogu strateegia elluviimisel hõlmab PHKK kui organisatsiooni juhtimist ja administreerimist, esitatud taotluste menetlemist ja hindamist, kommunikatsioonitegevusi (potentsiaalsete taotlejate informeerimist ja nende nõustamist projektide koostamisel), ühiste tegevuste läbiviimist, projektide seiret ja hindamist ning PHKK kui organisatsiooni arendamist – nii tegevmeeskonna kui ka liikmete ja sihtgruppide võimekuse tõstmist läbi mitmesuguste koolituste jt ürituste.

Tegevmeeskonda kuuluvad tegevjuht, meetmete koordinaator-kommunikatsioonispetsialist ning raamatupidaja. Organisatsiooni igapäevast tööd juhib tegevjuht, kes kinnitatakse ametisse juhatuse poolt. Tegevjuhi ülesandeks on organisatsiooni strateegia elluviimine, piirkonnale suunatud arendustegevuste juhtimine, tegevusplaani ja eelarve koostamine ning nende elluviimise jälgimine, sh huvigruppide kaasamine ning organisatsiooni riigisisese ja rahvusvahelise koostöö korraldamine.

Meetmete koordinaatori-kommunikatsioonispetsialisti ülesandeks on meetmete taotlusvoorude korraldamine, taotlejate nõustamine, PHKK projektide kavandamine ja juhtimine, projektide seire ja dokumentatsiooni säilitamise korraldamine ning PHKK kommunikatsiooni korraldamine.

Kõikide PHKK juhtimisstruktuuride juures peetakse kinni põhimõttest, et kolmanda ja erasektori esindajad koos peavad moodustama vähemalt 51% igast otsuseid tegeva tööorgani kinnitatud koosseisust.

Strateegia muutmiseks ja täiendamiseks kutsutakse kokku eraldi teemarühmad, korraldades aruteludeks erinevaid seminare ning ümarlaudu, kaasates piirkonna elanikke kõikidest sektoritest. Vajadusel kutsutakse osalema ka väliseid eksperte.

1.3 Organisatsiooni arendamine

Eelmise perioodi strateegia elluviimisel on organisatsiooni arendamisel keskendunud selle tugevuste edasiarendamisele ning nõrkuste lahendamisele. PHKK tugevusteks seni on peetud:

- kohapealset tegevust, arusaadavust ja asjalikkust ning vaiete puudumist
- liikmete koostööd, õppereise ja ühistegevust
- organisatsiooni pidevat arengut ja tugevaid liikmeid
- senise tegevuse edukust (96% toetatud projekte on edukalt lõpetatud).

PHKK nõrkused, mis eelmisel perioodil fookuses olid:

- nõrk sidusus kolme KOVi vahel, vähe ühiseid projekte, mille lahenduseks on olnud PHKK poolne ühistegevuste initsieerimine
- vähene tundus, PHKK-st ei teata laiemalt (infopuudus, kaasatus, koduleht jms) – lahenduseks on kommunikatsioonikava koostamine ja regulaarne täitmine;
- liigne bürokraatlikkus taotlemisel, mille lahenduseks on kordade lihtsustamine ja ka taotlejate nõustamine.

Eelmisel perioodil on nõrkustega tegeletud: kommunikatsiooni tõhustamiseks on eraldi võetud tööle inimene, eelmisel perioodil PHKK-s ainult tegevjuht ning bürokraatia on vähenenud seoses e-PRIA-ga. Samas on sidusus jätkuvalt väljakutse, eriti kuna piirkonna elanike arv on jõuliselt kasvanud, samas süsteemseid PHKK poolt eest veetavaid koostöö või muid piirkonna sidususele suunatud projekte ei ole eelmisel perioodil ellu viidud.

Liikmete seas läbiviidud küsitluse põhjal on piirkondade vaheline sidusus ning piirkondade ja kogukondade ühistegevus jätkuvalt probleemiks. Vähem kesksed on PHKK kui organisatsiooni tegevusega seonduv, kuid nii PHKK poolne tõhusam kommunikatsioonitegevus kui taotlemise lihtsustamine ja paindlikuks muutmine olid ettepanekud, mida vastanud korduvalt nimetasid (vt ka p 3.3).

1.4 Võrgustumine ja koostöö

PHKK üheks eesmärgiks eelmisel perioodil on olnud tegevuspiirkonna ühiste probleemide lahendamine ja koostöö algatamine erinevates valdkondades. Tegevusrühm alustas tegevust teistest tegevusrühmadest hiljem, seetõttu oli tegevuse algusaastatel vähem aega koostööprojektide ja -võrgustike tekkimiseks.

Põhja-Harju Koostöökogu rolliks piirkonnas on ennekõike Leader-meetme rakendamine. Lisaks tegeleb organisatsioon teatud proaktiivsete tegevustega, mis on olulised piirkonnale kui tervikule.

PHKK teeb koostööd nii oma liikmete kui ka teiste piirkonnas tegutsevate organisatsioonidega ning teiste Leader tegevusrühmadega nii siseriiklikul kui ka rahvusvahelisel tasandil.

1.4.1 PHKK piirkonna võrgustike loomine ja arendamine

Eduka koostöö aluseks on nii PHKK poolne aktiivne huvigruppide kaasamine (sh otsuste tegemisel ning piirkonna olukorra analüüsimisel) ja PHKK aktiivne osalemine teiste partnerite algatustes. Koostöö tegemisel arvestatakse PHKK liikmete võimaluste ning vajadustega, samuti teiste olemasolevate võrgustikega (nt Kodukant).

PHKK piirkonna koostöö peamisteks partneriteks on liikmesorganisatsioonid ning peamised maakondlikud arendusorganisatsioonid.

Liikmesorganisatsioonid:

- kohalikud omavalitsused – kujundavad läbi osaluse PHKK tegevussuundi;
- kodanikuühendused – kujundavad piirkonna kogukondlikku liikumist;
- ettevõtted – kujundavad piirkonna ettevõtluskeskkonda.

Peamised maakondlikud koostööpartnerid:

- SA Harjumaa Ettevõtlus- ja Arenduskeskus – maakondlik arenduskeskus, mis tegeleb maakonna ettevõtjate, omavalitsuste ja kodanikuühenduste nõustamisega;

- Harjumaa Omavalitsuste Liit – ühendab piirkonna omavalitsusi ja esindab nende huve ning tegeleb maakonna tervikliku ja tasakaalustatud arengu tagamisega.

Võimalikud koostööteemad:

- ühisturundus (messid, esitlused, trükised, varustus, kodulehed, logod jms);
- kohaliku toidu tootmine ning vastava võrgustiku arendamine (nt Rannarahva toit);
- koolitused;
- piirkonda tutvustavate/ ühiste sündmuste läbiviimine;
- (mere)turismi arendamine, sh viidastamine jms;
- erinevate ühisprojektide kavandamine ja elluviimine.

Lõppeval perioodil on vastavatest koostööteemadest tegeletud nii kohaliku toidu temaatikaga kui ka piirkonna ühisturundusega.

Piirkondliku ja organisatsioonisisese koostöö peamiseks väljundiks on ühisprojektid, milleks eelmisel strateegiaperioodil oli kujundatud eraldi meede (M₄). Enamuse määratletud koostööteemade osas on eelmisel perioodil tegevusi ellu viidud (ühiturundus, kohaliku toidu tootmine, turism (projekt „Pealinnast piirilinna“), eraldi ei ole olnud mereturismile suunatud tegevusi.

1.4.2 Koostöö teiste LEADER-tegevusrühmadega

Koos PHKK-ga tegutseb Eestis 26 kohalikku tegevusrühma, luues mitmekülgselt koostööks tugeva baasi. PHKK on avatud koostööks kõigile Eestis tegutsevatele LEADER-tegevusrühmadele. Eelkõige on fookuses koostöö arendamine naabertegevusrühmadega ning sarnaste eesmärkidega tegevusrühmadega.

Peamised partnerid on teised LEADER-tegevusrühmad, sh:

- naabruses asuvad tegevusrühmad (nt Ida-Harju Koostöökogu, Lääne-Harju Koostöökogu, Nelja Valla Kogu, Arenduskoda) – peamiselt on koostöö aluseks ühised algatused (nt ühisprojektid) kogu piirkonna konkurentsivõime suurendamisel;
- samalaadsete (nt rannikul paiknevate) tegevusrühmadega (nt Nelja Valla Kogu, Arenduskoda, Partnerid, Virumaa Koostöökogu, Kirderanniku Koostöökogu) – peamiselt on koostöö aluseks sarnastele väljakutsetele ühiste lahenduste leidmine;
- sarnaste strateegiliste valikutega tegevusrühmadega.

Teemad, millele varasema koostöö fookused on seatud on järgmised:

- kohaliku toidu võrgustiku arendamine (Põhja-Eesti kohalik toit);
- turvalisuse arendamine (kolme sektori koostöö);
- kogemuste vahetus läbi ühistegevuste;
- turismikoostöö, ühisturundus (nt väikesadamad ja mereturism, turismimarsruudid jms);
- spetsiifiliste ühiskoolituste ja õppreaside läbiviimine (konkreetsetes valdkondades, nt pääste, vabatahtlike tegevus jms).

Lisaks LEADER-tegevusrühmadele tehakse koostööd ka MTÜ Harju Kalandusühinguga, kes toetab Harjumaa rannakalanduse arengut ning koostööd kalandusettevõtete ja -piirkondade vahel. Koostöö fookuses on (kalandus)turismi arendamine ning kohaliku toidu võrgustiku arendamine.

Eelmisel perioodil oli koostöö aluseks novembris 2015 sõlmitud koostöökokkuleppe Harjumaa LEADER tegevusrühmade poolt, mille alusel oli koostöö keskmes kohaliku toidu, turismi (sh kohaturundus), ettevõtluse ja elukeskkonna arendamine².

1.4.3 Rahvusvaheline koostöö

Rahvusvaheline koostöö tugineb ühelt poolt Riikliku Maaeluvõrgustiku LEADER-infokeskuse poolt vahendatavatele võimalustele, teiselt aga liikmete juba olemas olevatele sidemetele, nt omavalitsuste sõprusvaldadele. Rahvusvahelise koostöö põhieesmärgiks on kogemuste vahetus ning PHKK kui organisatsiooni, samuti selle liikmete võimekuse suurendamine. Rahvusvaheline koostöö loob ühtlasi hea aluse uute lahenduste leidmiseks ning juurutamiseks. Rahvusvahelise koostöö puhul on eelistatud PHKK piirkonna organisatsioonide erihuvidete ja konkreetsetele teemavaldkondadele keskenduvad koostööprojektid (kultuur, kohalik toit, turism, käsitöö jne).

Rahvusvaheline koostöö loob ühtlasi hea aluse uute lahenduste leidmiseks ning juurutamiseks. Peamiseks rahvusvahelise koostöö fookuseks on kultuuriturismi arendamine eeskätt lähiriikide organisatsioonidega, võimalusel aga ka teistega, sealhulgas Euroopa Liiduga liitumist taotlevate riikide organisatsioonidega, et jagada meiepoolset abi ja kogemust LEADER-tegevuse käivitamiseks.

Peamised partnerid on erinevad rahvusvahelised organisatsioonid, sh:

- LEADER-tegevusrühmad ning nende liikmed;
- muuseumid;
- turismiorganisatsioonid;
- kultuuriorganisatsioonid;
- spordiklubid;
- spetsiifiliste valdkondadega tegelevad organisatsioonid (jahindus, kalandus, käsitöö jms).

Võimalikud koostööteemad:

- turismikoostöö, sh kultuuriturism;
- kultuuri- ja pärandialane koostöö (muinasaeg, käsitöö, rahvakultuur jne);
- loodus- ja elukeskkonna arendamine metropoli lähedal (keskkonnaküsimused jms);
- kohalik toit;
- turundus, kogemuste vahetus.

Koostöö aluseks Soome, Leedu, Türgi ja Moldavaga olid eelmisel perioodil sõlmitud koostöö raamistikud ja heatahte memorandumid, milles olid määratletud peamised koostöö teemad.

- Soome Suupohjan Kehittämisyhdistys tegevusrühm – koostöö turismi, kohaliku toidu, käsitöö, harrastusspordi ja keeleõppe valdkondades;
- Leedu „Utena“ tegevusrühm – koostöö turismi ja kohaliku toidu valdkonnas, mille väljundiks on õppe-eesmärkidel delegatsioonide vahetamine;
- Türgi ja Moldova tegevusrühmad – koostöö LEADER programmi administreerimise ja jätkusuutliku maaelu arengu valdkondades.

---

² Harjumaa LEADER tegevusgruppide koostöökokkuleppe, kättesaadav: <http://www.idaharju.ee/wp-content/uploads/2015/01/Harjumaa-LEADER-tegevusgruppide-koostöökokkuleppe.pdf>

Riigisisese ja rahvusvahelise koostöö peamiseks väljundiks on koostööprojektid, mille elluviimiseks oli eelmisel perioodil kujundatud eraldi meede (M4: siseriikliku ja rahvusvahelise koostöö arendamine).

1.4.4 Ühisprojektide teemad eelmisel perioodil

Eelmise perioodi ettevalmistavate avalike arutelude ja intervjuude tulemusena määratleti võimalike ühisprojektide teemad, mis hõlmavad kõik PHKK piirkonna omavalitsusi ning mille jaoks oli võimalik taotleda toetust kõigi kolme valdkondliku meetme lõikes. Need olid:

- kaugtöökeskuste arendamine – võimalus vähendada “pendeldamist” (nt esmalt uuring ning seejärel keskuste väljaarendamine);
- inkubaatorite arendamine – kohapealsete töökohtade loomine (nt igas piirkonna oma spetsiifikaga);
- matka- ja terviseradade arendamine – süsteemne rekreatsioonivõimaluste loomine, piirkonna sidususe tõstmine;
- piirkonna ühisturundus – külastajatele suunatud teenuste/objektide paketeerimine jms;
- konkreetsete ühisprojektide teostamine, nt.:
  - Peeter Suure merekindlustuse projekti edasiarendamine;
  - Pirita jõe-äärse ala ühine arendamine;
  - kohaliku toidu propageerimine;
  - koolitus- ja kultuuriprogrammide käivitamine jne.

Eelmise perioodi tagasivaates ei ole enamust määratletud ühisprojektide valdkondades projekte ellu viidud ega algatatud (va kohalik toit) ja pigem on osaletud teiste tegevuspiirkondade algatatud projektides. Uue perioodi väljakutseks võiks olla ise piirkonnas olulistel teemadel projektide algatamine ja eestvedamine (nt Pirita jõe-äärse ala ühine arendamine).

Uue perioodi ettevalmistamiseks viidi liikmeskonna ja kasusaajate seas läbi küsitlus. Vastanute hinnangul võiks PHKK piirkonnaüleselt läbi viia koostööprojekte eelkõige ühiste tegevuste toetamiseks, turismi arendamiseks ning noortega tegelemiseks. Konkreetsete esitatud ideed on alljärgnevad:

- Ühisüritused:
  - ürituste, võistluste jms korraldamine; spordivõistlusteid.
  - rohkem kokkusaamisi ja ühiseid arutelusid
  - kolme valla külavanemate ja kogukondade eestvedajate kohtumised, et saaks kogemusi vahetada
  - ühistegevused ja ühiste sündmuste korraldamine.
- Turismi arendamine:
  - turism, elukeskkond jms
  - Pirita jõe veematkade matkaraja rajamine Rae valla /Jõelähtme valla koostöös.
  - aktiivse liikumise projektid
  - loodusturismiprojektid
  - toetada piirkonna ühist turismiedenduse projekti. Marsruudid, objektid, jmt.
  - kohaliku toidu populariseerimine ühiste taimede tundmise loodusretkedega ja kokkamise üritustega.
- Noorte kaasamine

- noortele suunatud ettevõtlusprojektid, ettevõtluse suvekoolid vms
- noortelaagrite projektid
- tegevused laste kirjutamisharjumuse tugevdamiseks (Lastele käekirja päev, võistlus, kursus vms).
- Kultuur:
  - Eesti rahvariided – praktiline tuulutuspäev, rahvariiede au sees hoidmine ja kandmine. Kui meie neid ei kannaks siis ....kes neid kannab ja teab üldse?
- Rohe- ja ringmajanduse edendamine.

Ettepanekud teiste Eesti piirkondadega ja välisriikidega koostööprojektideks kattusid suurel määral. Enim toodi välja kogemuse vahetamist ja koolitusi ning professionaalset arengut, konkreetsete teemade osas lisaks turismi, kultuuri ja noortele suunatud tegevuste ja rohemajanduse ning hajaasustusega seonduvad teemad. Konkreetsetes esitatud ideed on alljärgnevad:

- Kogemuste vahetamine ja koolitused:
  - koolitajate ja välislektorite kaasamine
  - koolitus ja professionaalne areng
  - kogemusõppe koostööprojekte võiks vastastikku korraldada.
  - kogemuste jagamine
  - info ja kogemuste vahetamine
  - rahvusvaheliste sündmuste korraldamine meie piirkonnas
  - rohkem kokku saada ja arutada
  - ühistegevused, kultuurilised ja väiketootjate tutvustamisega seonduvad tutvumiskülastused kontaktide ja ühisosa leidmise eesmärgil
- Ring- ja rohemajandus, üksteise kogemustest õppimine.
- Hajaasustus ja (vaba aja) teenused
  - hajaasutuse teemadel, kultuuriõpe
  - arukate küla häid näiteid teistest välisriikidest
  - kuidas teised riigid, piirkonnad peavad avatuna kohvikuid, poode, asutusi kui inimesi on piirkonnas vähe, teenused asuvad üksteisest kaugel
  - avalikuks kasutuseks suunatud vaba aja taristu rajamise / arendamine võiks olla üheks koostööprojektiks
  - kohast kohta liikuv kontsert/ teater
- Turismi arendamine
  - turismi arengule suunatud loodusliku ja pärandkultuuri arendamine
  - turismi ja kultuurialaseid loodusturismiprojekte
  - välisriikide ja Eesti teiste piirkondadega koostööprojektid võiks liita eripiirkondade väikeettevõtjaid ja turismi sektori ettevõtjaid
- Noortelaagrite projektid

2 Tegevuspiirkond

Harju maakonnas on kokku 23 kohalikku omavalitsust, millest kolm (Jõelähtme, Rae ja Viimsi) moodustavad Põhja-Harju Koostöökogu. Viimsi vald on ajalooliselt kuulunud Jõelähtme kihelkonda, samuti moodustasid valdade territooriumid muinasaegse Rebala tuumikala. Jõelähtme ja Rae valdasid ühendab veel omakorda looduskaunis Pirita jõgi.

Kokku tegutseb maakonnas viis LEADER tegevusrühma. PHKK tegevuspiirkonna vaieldamatuks tõmbekeskuseks on Tallinna linn, mille arengud on piirkonna kui terviku jaoks äärmiselt olulised. PHKK piirkonna puhul ongi peamiseks ühisosaks geograafiline paiknemine ning piirnemine pealinnaga (joonis 2).

Joonis 2. Põhja-Harju Koostöökogu tegevuspiirkond (elanike arv seisuga 01.01.2022, rahvastikuregister)

2.1 Asustus

Põhja-Harju Koostöökogu tegevuspiirkond paikneb Harjumaa põhjaosas Tallinna linna vahetus naabruses (kõikidel omavalitsustel on olemas ühine piir linnaga). Piirkonda iseloomustab rikkalik kultuuripärand. Tegevuspiirkonnas asuvad kaunid metsad, muinasaegu meenutavad miljööväärtuslikud maastikud ja pikad rannajooned (Jõelähtmel ja Viimsil on olemas merepiir, Rae vallal mitte). Piirkonnas on kokku 18 väikesaart, millest 9 asuvad Viimsi (sh suurematest Naissaar ja Prangli) ja 9 Jõelähtme vallas (sh Rammu).

Tegevuspiirkonna pindalaks on 490,4 km². Rahvastikuregistri andmetel elas seisuga 01.01.2022 piirkonnas 51 071 inimest, mis on üle 8000 inimese enam kui perioodi alguses. Harjumaal (va Tallinn) oli elanikke kokku 176 239 (+25). Koos Tallinna rahvastikuga elab Harjumaal 620 941 inimest (+32 000), mis on ligikaudu 46% kogu Eesti elanikkonnast. Perioodi algusega võrreldes on märkimisväärselt kasvanud nii Tallinna (enam kui 25 000 inimese võrra) ning mõõdukalt kogu Harjumaa omavalitsuste elanike arv (enam kui 32 000 elaniku võrra, on üksikud omavalitsused Harjumaal, kus elanike arv on langenud). Piirkonna rahvarohkemaks omavalitsuseks on Viimsi asemel tõusnud Rae vald (22 195 elanikku), suurim asustustihedus on Viimsi vallas, enam kui 9 korda suurem kui väikseima asustustihedusega Jõelähtme vallas.

Sellest tulenevalt on ka asustumuster ja üldine elukeskkond olulises osas Viimsi ning ka Rae vallast linnaline, samas on suur osa Jõelähtme vallast pigem maalise iseloomuga.

Tabel 1. PHKK valdade elanike arv (1.01.2022 seisuga), pindala ja asustustihedus (rahvastikuregister, Statistikaamet)

KOV	Elanike arv 2015	Elanike arv 2022	Pindala, km ²	Asustustihedus, elanikku km ² kohta
Jõelähtme vald	6146	6902	211,41	32,6
Rae vald	15137	22195	206,78	107,3
Viimsi vald	18163	21974	73,26	299,9
PHKK piirkond kokku	39446	51071	491,45	103,9

PHKK piirkonda kuuluvad heal järjel olevad vallad. Viimase kümne aasta jooksul on mitmed ettevõtted suunanud oma tootmise või muu tegevuse valdade territooriumile. Loodud on mitmeid tööstusparke, peamiselt Rae valda. Tulenevalt Tallinna lähedusest iseloomustab suurt osa elanikkonda igapäevane pendelränne, mis mõjutab ühtlasi inimeste üldist elulaadi, tavasid jms. Erinevalt ülejäänud Eestist on piirkonda iseloomustanud elanikkonna kiire kasv. Viimastest tulenevalt elab piirkonnas keskmisest enam nooremaealisi suhteliselt heal järjel olevaid inimesi.

2.2 Piirkonna sidusus

PHKK piirkond ühendab eriilmelisi omavalitsusi, kellel on vähene omavaheline kokkupuude ja pigem vähesed sünergia loomise võimalused. Rae ja Jõelähtme on sarnasemad, kuna seal on rohkem põllumajandust. Siiski on piirkonnal iseloomulik ühisosa, milleks kõigil on Tallinna lähedus, mis tähendab ühest küljest jõukamat ja demograafiliselt sarnast elanikkonda, aga ka valglinnastumisega ja kiire rahvastiku sisserändega seonduvaid muresid: magalarajoonide teke, raske leida tasakaalu elukeskkonna ja tööstuste arendamise vahel; pisut segane identiteet: ei rahvamajade kultuur ega suurlinna kultuur; palju inimesi, kellel pole siinkandis juuri - hing kuskil mujal. Kõik kolm valda kasvavad väga kiiresti ja see paneb omavalitsustele suure koormuse sotsiaalse infrastruktuuri (koolid, lasteaiaid, terviseasutused jne) arendamiseks ning põhjustab kooli/lasteaia kohtade puudumist ja probleeme

(ühis)transpordiühenduses Tallinnaga. Piirkonda on vaja rohkem investeringuid vabaaja taristusse³.

Ühiste probleemidena piirkonnas nähakse ka kohapealset tööhõivet, mille suurendamisel võiks üheks eesmärgiks olla toiduainete väike- ja mahetootmise ning kohapealne valmistamine. Teiseks aga kaevandusi ja karjääride pealetungi ning sellega seotud elukvaliteedi langust.

Lisaks ühistele probleemidele seob piirkonda ka aktiivne rahvastik ja iseseisva kohaliku kogukonna tugevdamine, kultuuriruumi loomine ja traditsioonide hoidmine, soov mitte olla pelgalt Tallinna eeslinn. Küsitlusele vastanud väärtustavad ühiseid rahvaüritusi, sh piirkonna laulu- ja tantsupeod, Jüri lõppet Klunker jne ning tegevusi, mis kogukondi ühendavad - ühised väljasõidud, loodusõpe koos piknikute pidamisega.

Valdade teatud eriilmelisusele vaatamata näevad küsitlusele vastanud teatud ühiseid tunnuseid, mis piirkonna siinsete elanike jaoks eriliseks teeb, eelkõige on selleks looduskeskkonna pakutavad võimalused, linnalähedus ja siinsed inimesed, samuti piirkonna potentsiaal, seni avastamata alad ning pidev areng.

Küsitlusele vastajad toovad enim esile looduskeskkonnaga seotud aspekte - palju rohelist, loodust ja loomi; meri, looduskauhid mererannad ja väikesaared; Rebala kaitseala ning küla, mis asub muinasaegsel ainulaadsel kultuurimaastikul (muinsuskaitsealal) ja selle väärtuseks olevad rohked arheoloogiamälestised mida säilitatakse, karstiala, maa-alune jõgi. Pea samaväärselt nimetatakse linnalähedust, mis võimaldab nautida nii linna pakutavaid teenuseid ja kultuuriüritusi kui maalähedast elukeskkonda koos (tervise)spordi harrastamise, ning kohapealse kaubanduse ja teeninduse võimalusi.

Kolmandana tuuakse esile piirkonna arukad ja teotahtelised inimesed, kes hoolivad oma ümbruskonnast ja vajadusel ühendavad jõud, et probleemid ja kitsaskohad parima lahenduse saaksid. Siin leidub aktiivseid ja edukaid ettevõtjaid ning elanikke. Samuti hoolivad pikalt siin vallas elanud inimesed väga oma kodukohast ja selle arengust. Piirkonnas väärtustatakse kogukondi ja usaldusväärset valda, siin on aktiivne kolmas sektor, kes räägib aktiivselt kaasa uusarenduste ning projektide lõikes. Samas teeb piirkonna eriliseks väga kiire elanikkonna juurdevool, mis seab surve alla kogu infrastruktuuri ning pidev areng piirkonnas.

Olulisel kohal on ka piirkonna potentsiaal ja avastamata alad. Nähakse võimalusi asju ära teha, sest palju potentsiaali ja ideid on kasutamata - privaatsus, loodus, sadamad. Palju on veel põnevaid ja eksponeerimata paikasid, mida ise avastada ning huvitav looduse- ja kultuuri tekkelugu. Inimesed on hakanud enam hindama oma pärinevust-juuri ja oma perekonna lugu. Ettevõtlikkuse olemasolul on inimestel siin piirkonnas võimalik ükskõik millega tegeleda.

Piirkonna elanikud väärtustavad seda elukohana kõrgelt, küsitlusele vastajad hindasid piirkonnas elukvaliteeti 8,2 punktile 10-punkti skaalal.

2.3 Rahvastik

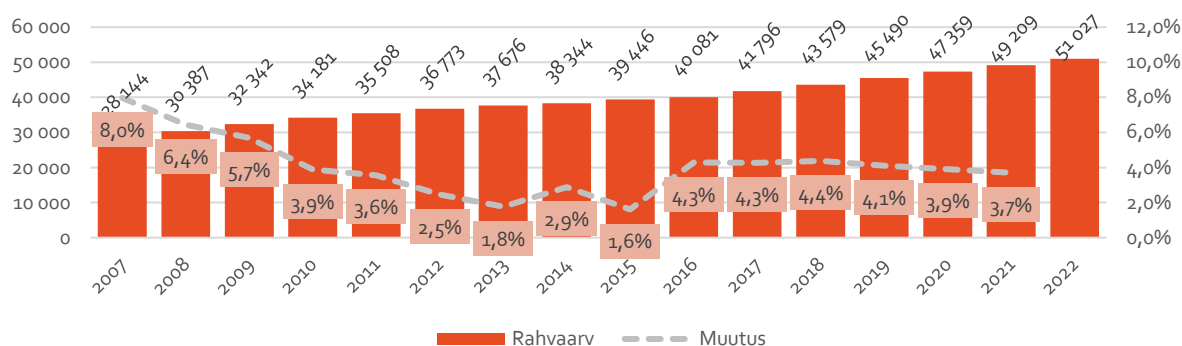
Harju maakonna rahvaarv oli rahvastikuregistri 1. jaanuari 2022. a seisuga 621 281 elanikku, neist 444 999 ehk 71,6% elas Tallinnas. Maakonna rahvaarv tervikuna on pidevalt kasvanud

---

³ Allikas: PHKK liikmeskonna küsitlus (n=28).

peamiselt tänu sisserändele teistest maakondadest ja kõrgele sündimusele. Möödunud 15 aastaga on maakonda lisandunud enam kui 85 000 uut elanikku. Rahvaarvu kasvutempo on olnud aastakeskmiselt 1,1% (viimasel kolmel aastal varasemast madalam). Samal ajal on Eesti rahvaarvu kahanemise tempo olnud aastakeskmiselt -0,1%.

Elanike arv PHKK tegevuspiirkonnas oli rahvastikuregistri andmetel 1. jaanuari 2022. a seisuga 51 027 inimest. Tegevuspiirkonna territooriumi elanikud moodustavad 8% maakonna kogurahvastikust, Tallinna linna arvesse võtmata 28%. Viimase 15 aasta jooksul on rahvaarv tegevuspiirkonna territooriumil aastakeskmiselt kasvanud 5,4%, kokku ligi 23 000 elaniku võrra, seega oluliselt kiiremini kui maakonnas keskmiselt. Kasvutempo on möödunud kuuel aastal olnud väga stabiilne u 4% kandis (joonis 3).

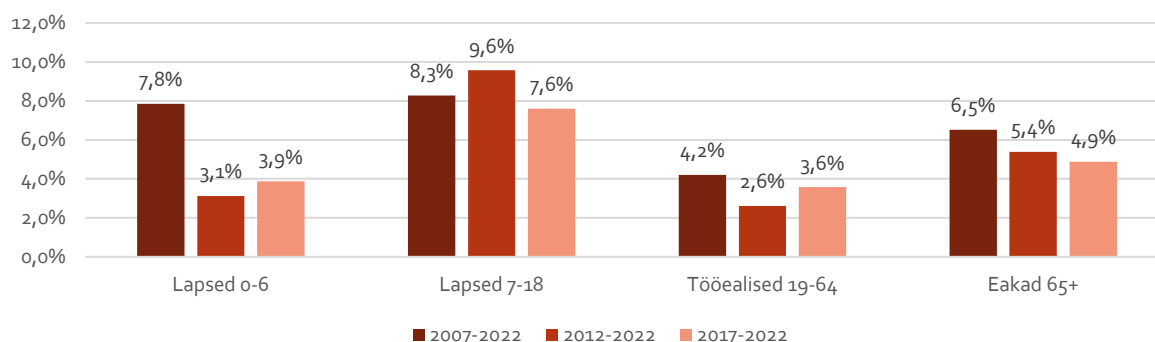

Joonis 3. Rahvaarvu muutus PHKK tegevuspiirkonnas 2007–2022 (rahvastikuregister)

Möödunud 15 aasta vaates on vanuserühmades toimunud järgnevad muutused:

- Kuni 6-aastaste laste arv (2022. aastal 6095) on kasvanud u 3300 võrra, kokku 118%, aastakeskmiselt 7,8%;
- Koolieas 7-18 aastaste arv (2022. aastal 9496) on kasvanud u 5300 võrra, kokku 124%, aastakeskmiselt 8,3%;
- Tööeas 19-64 aastaste arv (2022. aastal 29 674) on kasvanud u 11 800 võrra, kokku 63%, aastakeskmiselt 4,2%;
- Eakate 65+ aastaste arv (2022. aastal 5798) on kasvanud u 2900 võrra, kokku 98%, aastakeskmiselt 6,5%;

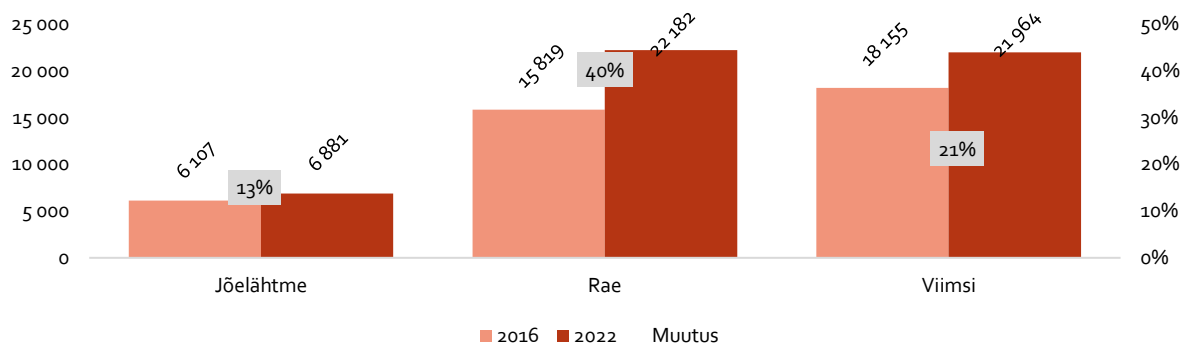
Kui kuni 6-aastaste ja eakate kasvutempo on ajas langenud, siis kooli- ja tööealiste kasvutempo on püsinud ajas pigem stabiilne (joonis 4).

Joonis 4. Rahvaarvu aastakeskmise muutus vanuserühmades 2007–2022 (rahvastikuregister)

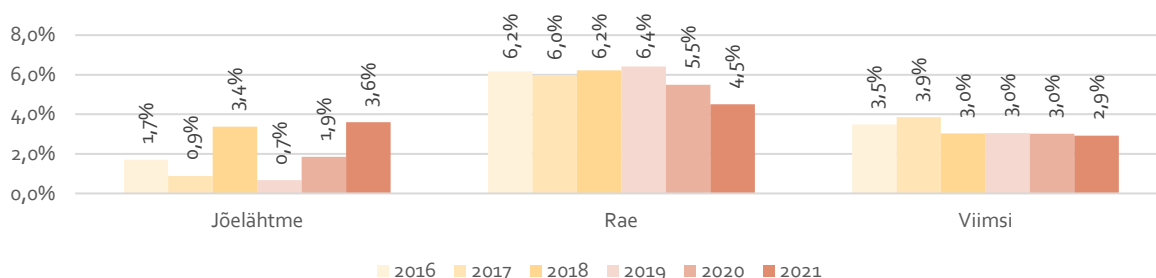
PHKK tegevuspiirkond on analüüsis jaotatud kolmeks alapiirkonnaks – Jõelähtme, Rae ja Viimsi vald. Elanike arvult on Rae vald (ligi 22 200 elanikku) ja Viimsi vald (ligi 22 000 elanikku) sisuliselt võrdse suurusega, ligi 6700 elanikuga Jõelähtme vald on kordades väiksem.

Viimase kuue aasta vaates on rahvaarvu kasvutempo omavalitsustes olnud erinev. Väga kiirelt – 40%, on kasvanud rahvaarv Rae vallas. Viimsi vallas on kasvutempo olnud 21% ja Jõelähtme vallas 13% (joonis 5).

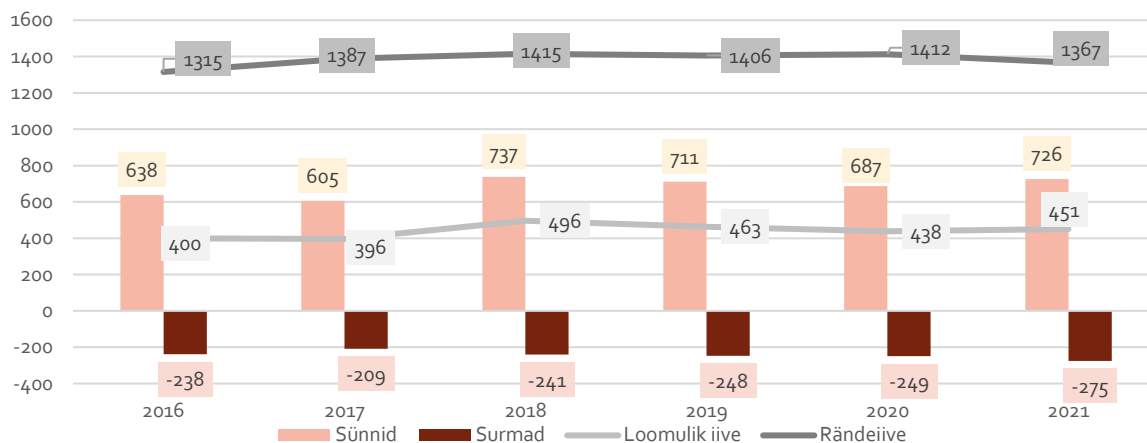
Joonis 5. Rahvaarvu muutus piirkondades 2016. a võrrelduna 2022. aastaga (rahvastikuregister)

Rahvaarvu kasv on leidnud aset kõikides valdades igal aastal. Rae valla väga kõrge kasvutempo on viimasel kahel aastal pisut aeglustunud. Viimsi vallas on kasvutempo olnud väga stabiilne, Jõelähtme vallas aastate lõikes varieeruv (joonis 6).

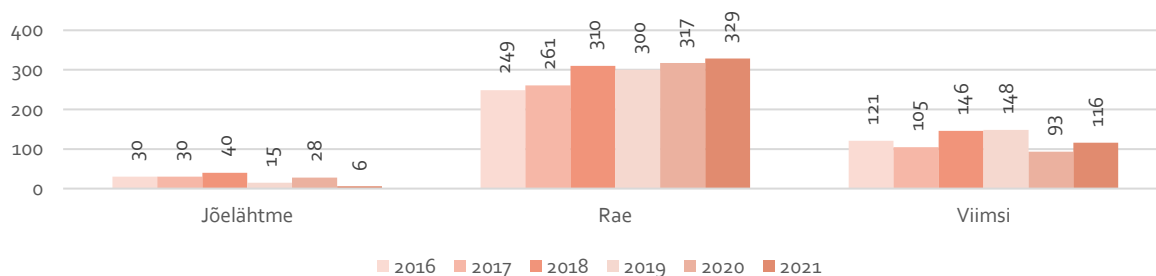
Joonis 6. Rahvaarvu muutus piirkondades aastate lõikes 2016–2021 (rahvastikuregister)

Loomulik iive on tegevuspiirkonnas perioodil 2016–2021 olnud tugevalt positiivne. Aastane sündide arv piirkonnas tervikuna on olnud vahemikus 605–737, aastakeskmiselt on sünde 684. Aastakeskmiselt on surmasid olnud 243 ehk siis ligi kolm korda vähem. Perioodil kokku on aastakeskmiselt piirkonda sisse rännanud 1384 inimest enam, kui lahkunud. Seejuures on rändesaldo aastate lõikes olnud väga stabiilne - madalaima ja kõrgeima rändesaldoga aastate vahe on ainult sada inimest (joonis 7).

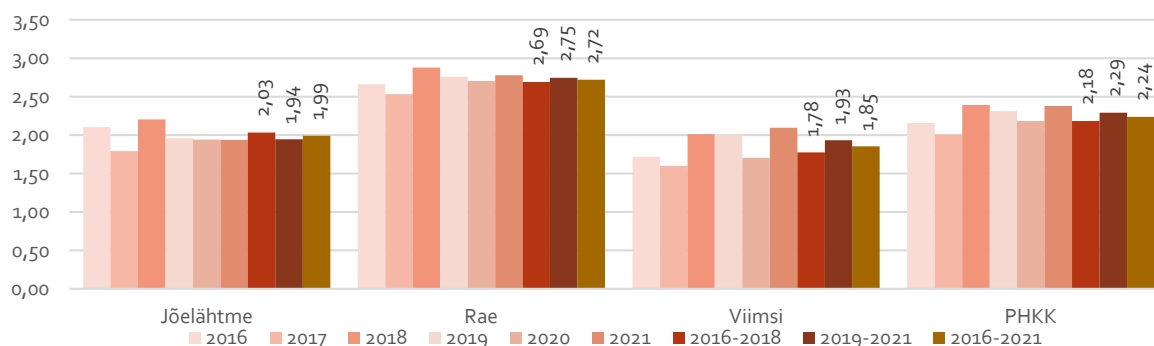
Joonis 7. Loomulik- ja rändeive 2016–2021 (rahvastikuregister)

Sündimus- ja suremuskäitumine piirkondades on sarnane – sündide arv ületab kõikjal surmade arvu ja loomulik iive on positiivne. Rae vallas on olnud aastakeskmiselt 376 sündi ja 81 surma, Viimsi vallas vastavalt 233 ja 111 ning Jöelähtme vallas 76 ja 51 (joonis 8).

Joonis 8. Loomulik iive piirkondades 2016–2021 (rahvastikuregister)

Summaarne sündimuskordaja on PHKK tegevuspiirkonnas kuuel aastal olnud vahemikus 2,01 kuni 2,39 last viljakas eas naise kohta, keskmiselt 2,24 last. Näitaja ületab rahvastiku taastetaset (keskmiselt 2,1 last) ja oluliselt kõrgem võrreldes Eesti keskmisega samal perioodil (1,62 last viljakas eas naise kohta). Kordaja on olnud eriti kõrgel tasemel Rae vallas (2,72). Eesti keskmist taset ületavad ka Jöelähtme valla (1,99) ja Viimsi valla (1,85) näitaja (joonis 9).

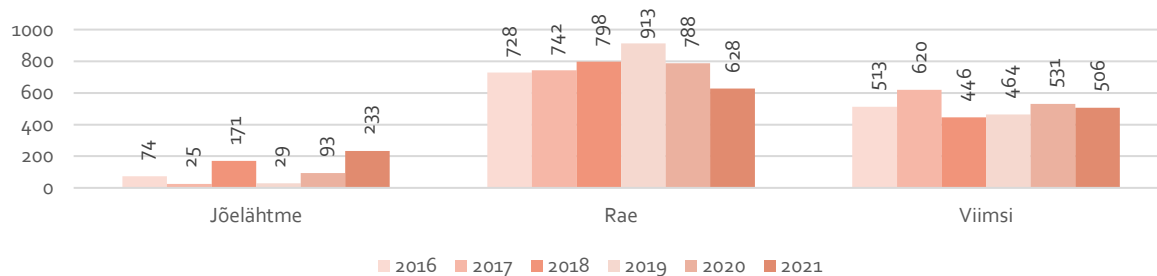

Joonis 9. Summaarne sündimuskordaja aastatel 2016–2021

Sarnaselt loomulikule iibele on ka rändeive igal aastal kõikides valdades olnud positiivne. Absoluutnumbrites on perioodi 2016–2021 aastakeskmise rändesaldo olnud suurim Rae

(+766) ja Viimsi (+526) vallas. Jõelähtme valda on lisandunud aastakeskmiselt enam kui sada elanikku (joonis 10).

Joonis 10. Rändeiive 2016–2021 ja aastakeskmine rändeiive perioodidel piirkondades (rahvastikuregister)

Kokkuvõtvalt on viimasel kuuel aastal aastakeskmine loomuliku- ja rändeiibe mõju tegevuspiirkonna rahvaarvu muutusele olnud vastavalt 1% ja 3,1%. Nii loomuliku kui ka rändeiibe mõju on olnud suurim Rae vallas (Tabel 2).

Tabel 2. Loomuliku- ja rändeiibe mõju rahvaarvu muutusele piirkondades 2016–2021 (rahvastikuregister)

Loomuliku iibe jaotus	2016	2017	2018	2019	2020	2021	aastakeskmine
Jõelähtme	0,5%	0,5%	0,6%	0,2%	0,4%	0,1%	0,4%
Rae	1,6%	1,6%	1,7%	1,6%	1,6%	1,6%	1,6%
Viimsi	0,7%	0,6%	0,7%	0,7%	0,4%	0,5%	0,6%
Kokku	1,0%	0,9%	1,1%	1,0%	0,9%	0,9%	1,0%
Rändeiibe jaotus	2016	2017	2018	2019	2020	2021	aastakeskmine
Jõelähtme	1,2%	0,4%	2,7%	0,4%	1,4%	3,5%	1,6%
Rae	4,6%	4,4%	4,5%	4,8%	3,9%	3,0%	4,2%
Viimsi	2,8%	3,3%	2,3%	2,3%	2,6%	2,4%	2,6%
Kokku	3,3%	3,3%	3,2%	3,1%	3,0%	2,8%	3,1%

Võrreldes rahvastiku vanusstruktuuri 2022. aastal kuue aasta taguse ajaga (arvestades sünde, arvestamata surmasid), joonistub välja dünaamika, kus tegevuspiirkonna kui terviku kui ka valdade vaates on sisse- ja väljaränne toimunud üldjuhul samades vanuserühmades.

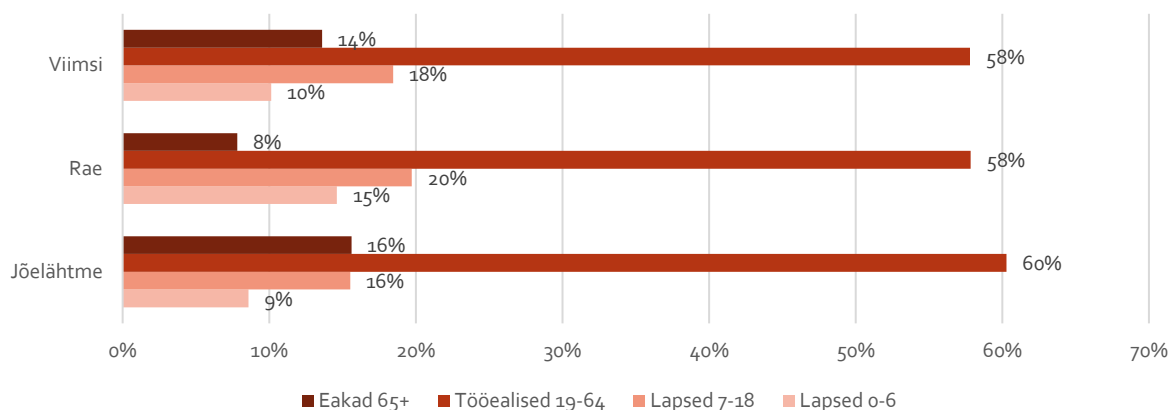
Sisserände raskuskeske on vanuserühmades 0–9 ja 25–39, sealhulgas eriti 0–4 ja 30–34. Väljaränne on toimunud eelkõige 20–24-aastaste, kuid ka 15–19-aastaste hulgas. Alates 45. eluaastast väheneb rändeaaktiivsus olulisel määral (Tabel 3).

Tabel 3. Rändesaldo perioodil 2016–2021 5-astastes vanuserühmades ja vanuses 0–18 (rahvastikuregister)

Vanus	Jõelähtme	Rae	Viimsi	PHKK
0–4	49	775	677	1501
5–9	49	442	248	739
10–14	45	151	170	366
15–19	-17	-44	32	-29
20–24	-27	-5	-215	-247
25–29	92	965	291	1348
30–34	100	1218	710	2028
35–39	86	645	492	1223
40–44	70	212	219	501
45–49	38	62	41	141
50–54	22	-4	-2	16
55–59	7	5	23	35
Kokku	514	4422	2686	7622

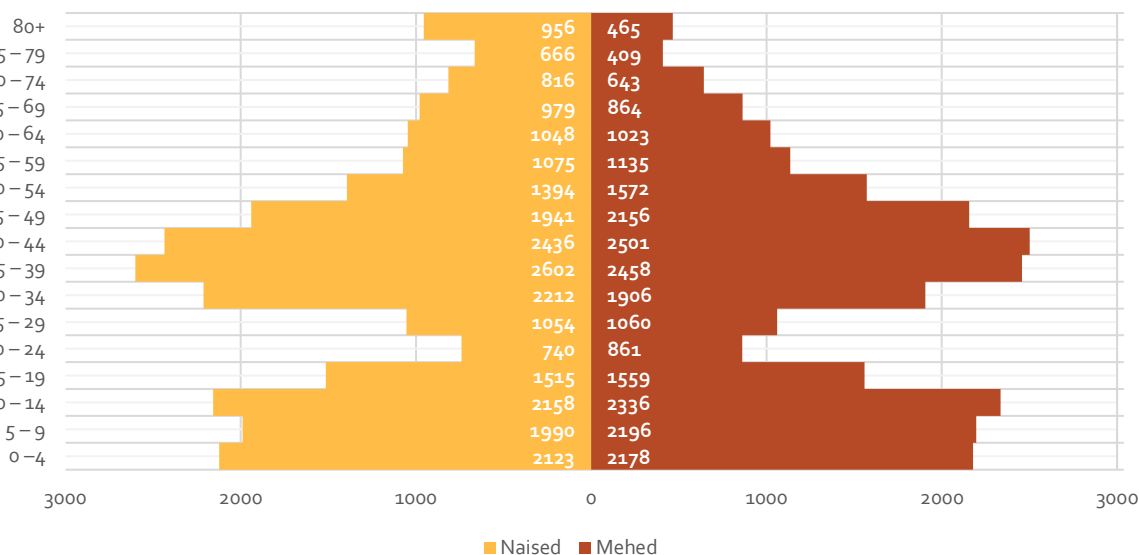
Tegevuspiirkonna elanikest 11,9% on kuni 6-aastased, 18,6% vahemikus 7–18 eluaastat, tööealisi on 58,2% ning 65-aastaseid ja vanemaid elanikke 11,4% kogurahvastikust. Kuni 18-

aastaste osakaal kogurahvastikus (30,5%) on poole kõrgem Eesti keskmisest näitajast (20,2%). Tööealisi on võrreldes Eesti keskmisega (59,6%) küll pisut vähem, samas eakate osakaal rahvastikus on ligi kaks korda madalam kui Eesti keskmine näitaja (20,2%). Valdade lõikes on vanusjaotuses peamiseks erinevuseks Viimsi ja Jõelähtme valla madalam laste ja kõrgem eakate osakaal võrreldes Rae vallaga (joonis 11).

Joonis 11. Vanuserühmade osakaal piirkondades 2022 (rahvastikuregister)

Vaadeldes 2022. aastaks kujunenud piirkonna elanikkonna soo-vanuskoosseisu, on näha, et elanike jaotus on vanuseliselt tugevalt tasakaalust väljas. Arvukaimad 5-aastased vanuserühmad, kus elanike arv on suurem kui 4000, on vahemikus 0–14 ja 30–49 eluaastat. Samal ajal on vanuserühmade vahemikus 20–29 eluaastat elanikke kaks korda vähem (1600 ja 2100). Need väiksemad põlvkonnad on juba viljakasse ikka sisenenud ja ilma jätkuva suuremahulise sisserrändeta hakkavad järgmisel kümnendil oluliselt mõjutama sündimust (joonis 12).

Joonis 12. Rahvastiku soo-vanusjaotus PHKK tegevuspiirkonnas seisuga 1.01.2022 (rahvastikuregister)

Ülalpeetavate määr iseloomustab ülalpeetavate (0–14-aastaste ning 65-aastaste ja vanemate) põlvkondade summaarse arvukuse suhet tööealiste (15–64-aastaste) arvukusse. Mida väiksem see suhe on, seda väiksem koormus on tööelistel. Eesti keskmine näitaja on 0,58. Tegevuspiirkonna näitaja on samaväärsel tasemel (0,58), kuid võrreldes Eesti

keskmisega moodustavad ülalpeetavatest proportsionaalselt suurema osa eakate asemel lapsed.

Demograafiline tööturusurve indeks arvutatakse kui 5–14-aastaste elanike ja 55–64-aastaste elanike arvukuse suhe. Indeks iseloomustab lähitulevikus tööturule sisenevate ja sealt väljuvate põlvkondade arvukuse vahekorda (tasakaalus rahvastiku korra võrdub ühega). Tegevuspiirkonnas on tööturule sisenevad põlvkonnad oluliselt suuremad kui sealt väljuvad. Indeksi väärtus tasemel 2,03 on enam kui kaks korda kõrgem võrreldes Eesti keskmisega (0,86). Lihtsustatult siseneb järgmisel kümnendil tööturule kaks ja pool korda rohkem inimesi, kui sealt väljub.

Sugude suhe näitab meeste arvu suhtena 100 naise kohta. Sugude suhe on tegevuspiirkonnas kogurahvastiku vaates kui ka peamises fertiilses eas vanusrühmas (20–39) tasakaalus.

Kokkuvõttev profiil PHKK ja selle alapiirkondade peamistest demograafilistest näitajatest on esitatud tabelis 4.

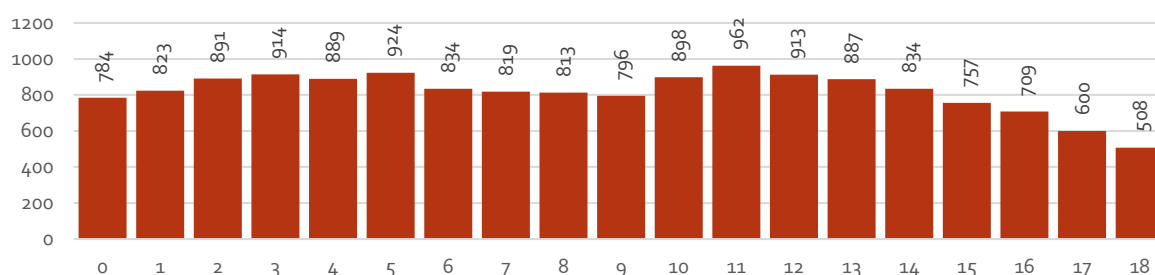
Tabel 4. Demograafilised näitajad PHKK tegevuspiirkonnas 2016–2022 ja piirkondades 1.01.2022 (rahvastikuregister)

PHKK	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Ülalpeetavate määr	0,55	0,56	0,57	0,58	0,59	0,59	0,58
Demograafilise tööturusurve indeks	1,73	1,81	1,88	1,93	1,96	2,02	2,03
Sugude suhe	0,99	0,99	1,00	1,00	0,99	0,99	0,99
Sugude suhe vanuserühmas 20-39	0,99	0,98	0,96	0,97	0,95	0,94	0,95

Piirkonnad 2022	Jõelähtme	Rae	Viimsi
Ülalpeetavate määr	0,55	0,60	0,58
Demograafilise tööturusurve indeks	1,08	3,04	1,73
Sugude suhe	1,04	1,00	0,96
Sugude suhe vanuserühmas 20-39	1,12	0,92	0,94

Tegevuspiirkonnas on suuremaid laste aastakäike (900 last või enam) nii lasteaiaeas kui ka II ja III kooliastmes. Kõige arvukamate (962 last) ja tagasihoidlikumate (757 last, v.a gümnaasiumiealised) aastakäikude vahe on ligi 205 last ehk kümnekonna lasteaiarühma-klassikomplekti jagu (joonis 13).

Joonis 13. Kuni 18-aastased lapsed PHKK tegevuspiirkonnas 1.01.2022 (rahvastikuregister)

Vaadeldes lapsi kolmeaastaste vanusrühmadena, on näha, et hetkel on suurim laste arv II kooliastme vanuses ja väikseim gümnaasiumi/kutsekooli eas. Teisalt järgneval kuuel aastal kooli siirduvate laste arv ei ole II astme vanusrühmadest oluliselt madalam. Kui Viimsi ja Jõelähtme vallas on suurim II aste, siis Rae vallas on suurimad järgmisel kuuel aastal kooli siirduvad põlvkonnad (Tabel 5).

Tabel 5. Lapsed 3-aastaste vanuserühmadena vallas ja piirkondades 1.01.2022 (rahvastikuregister)

	PHKK	Jõelähtme	Rae	Viimsi
kooli 4-6 aasta pärast	2628	257	1430	941
kooli 3. a. jooksul	2647	254	1393	1000
I aste	2428	256	1248	924
II aste	2773	320	1309	1144
III aste	2478	287	1113	1078
gümnaasium	1817	205	705	907

PHKK tegevuspiirkonna seniste rahvastikuarengute kohta saab kokkuvõtvalt välja tuua järgneva:

- Viimase 15 aasta jooksul on rahvaarv territooriumil väga kiirelt kasvanud (aastakeskmiselt 5,4%). Kokku on piirkonna elanikkond perioodil suurenenud enam kui 23 000 inimese võrra. PHKK on kõige kiiremini kasvava elanikkonnaga LEADER tegevuspiirkond terves Eestis.
- Rahvaarvu kasv on olnud põhjustatud 3/4 ulatuses positiivsest rändesaldost ja 1/4 ulatuses positiivsest loomulikust iibest. Sündimus on taastetasemest kõrgemal, seega ka oluliselt parem kui Eestis keskmiselt.
- Rahvastiku vanuseline jaotus on tasakaalust väljas. Elanikkond vanuses 20–29 on kaks korda vähem arvukas kui eelnevas ja järgnevas vanuses (kuni 49. eluaastani). Samas suuremahulise sisserände jätkumine võib tasandada vanusstruktuurist lähtuvat tuleviku sündide arvu langust.
- Tegevuspiirkonnas on võrreldes Eesti keskmisega oluliselt kõrgem laste ja madalam eakate osakaal. Samas absoluutnumbrites on mõlemad vanuserühmad ning seega ka haridus- ja sotsiaalvaldkonna teenusvajadus kiirelt suurenenud.
- Tegevuspiirkonda kuuluva kolme omavalitsuse sündimus- ja rändemuster on pigem sarnased, kõik näitajad on positiivsed. Erinevus tuleneb sisse eelkõige protsesside intensiivsuses. Rae vallas on leidnud aset erakordselt suur sisseränne ja sündimus on väga heal tasemel. Sama rahvaarvuga Viimsi vallas on sisserände tempo u poole madalam, kuid stabiilne. Jõelähtme vallas on tulenevalt piirkonna suhtelisest väiksusest võrreldes kahe suure naabriga kõik protsessid absoluutnumbrites väiksemamahulised.

2.4 Piirkonna sotsiaal- majanduslikud näitajad

2.4.1 Piirkonna majanduse ülevaade

PHKK piirkonnas ettevõtete arv on perioodil 2017–2021 kasvanud 17-36% võrra, mis on kiiremas tempos kui Eestis keskmiselt (14%) ning ka Harjumaal keskmiselt (17%) Kõige suurem – Eesti ja Harjumaal keskmisega võrreldes pea kahekordne ettevõtete arvu kasv on olnud Rae vallas (765 ettevõtte võrra, so 36%), kuid Viimsi vallas on jätkuvalt kõige enam ettevõtteid. Jõelähtme ja Viimsi vallas on toimunud Harju maakonna keskmisega protsentuaalselt samal tasemel kasv, kuid arvuks on Viimssisse lisandunud 4 korda enam ettevõtteid kui Jõelähtme valda - Viimssis kasvas ettevõtete arv 445 võrra (18%), Jõelähtme vallas 114 võrra (17%) . (Tabel 7 ja Tabel 7Tõrge! Ei leia viiteallikat.).

Tabel 6. Ettevõtete arv ja selle muutus PHKK piirkonnas 2017. aasta ja 2021. aasta võrdluses (Statistikaamet)

	2017	2021	Muutus kokku (arv)	sh vähem kui 10 töötajaga ettevõtted	sh 10-49 töötajaga ettevõtted	sh 50-249 töötajaga ettevõtted	sh 250 ja enam töötajaga ettevõtted
Kogu Eesti	127622	145717	18095	18247	-107	-28	-17
Harju maakond	70995	83136	12141	12274	-99	-22	-12
Jõelähtme vald	662	776	114	98	10	6	0
Rae vald	2131	2896	765	704	51	11	-1
Viimsi vald	2463	2908	445	450	-8	4	-1

Mõnevõrra erineb lisandunud ettevõtete töötajate arv – Viimsi ja Jõelähtme vallas on protsentuaalselt suurim tõus olnud keskmise suurusega ettevõtete seas (50-249 töötajaga), Rae vallas pigem väikeettevõtete seas (10-49 töötajaga), samas seda mõjutab juba varasemalt teistest oluliselt kõrgem keskmise suurusega ettevõtete arv.

Tabel 7. Ettevõtete arvu muutuse suurus (%) PHKK piirkonnas 2017. aasta ja 2021. aasta võrdluses (Statistikaamet)

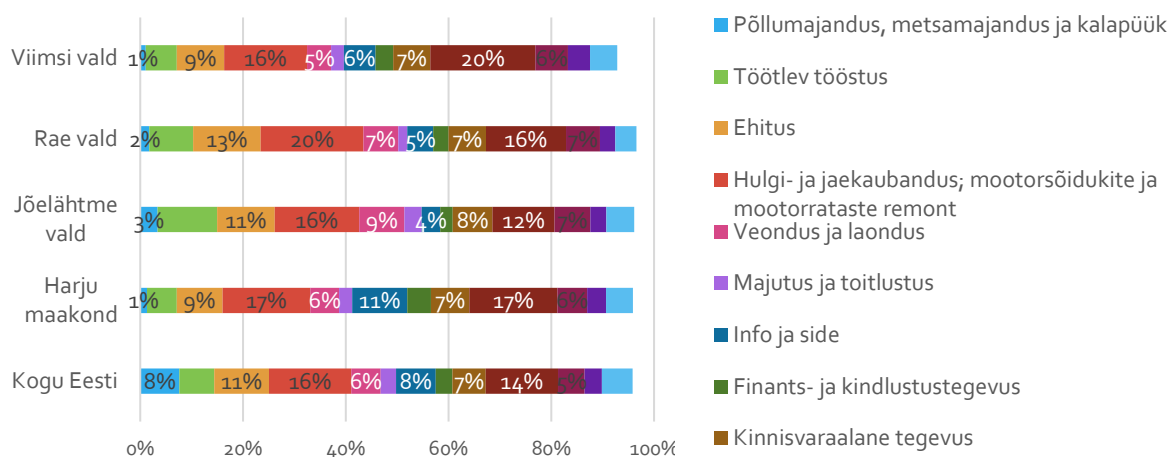
	2017	2021	Muutus kokku	sh vähem kui 10 töötajaga ettevõtted	sh 10-49 töötajaga ettevõtted	sh 50-249 töötajaga ettevõtted	sh 250 ja enam töötajaga ettevõtted
Kogu Eesti	127622	145717	14%	15%	-2%	-2%	-9%
Harju maakond	70995	83136	17%	18%	-3%	-3%	-9%
Jõelähtme vald	662	776	17%	16%	28%	55%	0%
Rae vald	2131	2896	36%	36%	35%	23%	-13%
Viimsi vald	2463	2908	18%	19%	-9%	36%	-50%

Tabel 8. Ettevõtete suhtarv 1000 elaniku kohta (Statistikaamet)

	Kokku (arv)		sh vähem kui 10 töötajaga ettevõtted		sh 10-49 töötajaga ettevõtted		sh 50-249 töötajaga ettevõtted		sh 250 ja enam töötajaga ettevõtted	
	2017	2021	2017	2021	2017	2021	2017	2021	2017	2021
Kogu Eesti	97	110	91	104	4,9	4,7	0,9	0,8	0,15	0,13
Harju maakond	122	136	114	129	6,3	5,9	1,2	1,1	0,23	0,20
Jõelähtme vald	106	116	99	106	5,8	6,9	1,8	2,5	0,16	0,15
Rae vald	127	133	115	121	8,7	9,1	2,9	2,7	0,48	0,32
Viimsi vald	132	137	126	133	4,8	3,9	0,6	0,7	0,11	0,05

Eestis üldiselt on enim ettevõtjaid tegusad hulgi- ja jaekaubanduses, samuti PHKK piirkonna valdades, välja arvatud Viimssis, kus kaubandust edestab kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus.

Kui peamiseks ettevõtete tegevusalaks kõigis kolmes vallas on valdavalt kaubandus, siis ka tegevusalade esikolmik on valdades üsna sarnane ning sinna kuuluvad kutse-, teadus- ja tehnikaalne tegevus ning ehitus, va Jõelähtme vallas kus ettevõtete arvu põhjal on kolmandal kohal 12%-ga töötlev tööstus, kuid sellele järgneb samuti ehitus (11%). (joonis 14)

Joonis 14. PHKK piirkonna peamised statistilise profiili kuuluvad ettevõtted tegevusala järgi (Statistikaamet)

Müügitulu põhjal on kõigis PHKK piirkonna valdades esikohal töötlev tööstus, milles asub ka suur osa KOVi registreeritud ettevõtete poolt loodud töökohtadest. Töötleva tööstuse sektori müügikäive moodustab väikseima osa Rae vallas (18%) ning suurima osa kogu ettevõtete käibest Jõelähtme vallas (36%).

Jõelähtme vallas on töötleva tööstuse (48%) järel müügikäibe poolt järgmised olulised sektorid hulgi ja jaekaubandus (28%) ning veondus ja laondus (5%). (Tabel 9 **Tõrge! Ei leia viiteallikat.**)

Tabel 9. Jõelähtme valla ettevõtete näitajad (I-II kvartal 2022.a) (EMTA)

TEGEVUSALA	Tegutsevate ettevõtete arv KOVis	Töötajatega ettevõtete arv KOVis	Käive kokku (eurodes)	Eksport (eurodes)	Töötajate arv
Töötlev tööstus	70	53	€162 698 342	€12 548 475	1463
Hulgi- ja jaekaubandus, mootorsõidukite ja mootorrataste remont	105	63	€95 372 317	€641 859	665
Veondus ja laondus	56	39	€18 058 518	€117 381	221
Haldus- ja abitegevused	36	24	€17 555 044	€0	450
Ehitus	86	64	€9 978 736	€0	219
Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	14	10	€8 029 648	€0	69
Veevarustus; kanalisatsioon, jäätme- ja saastekäitlus	5	3	€7 817 339	€0	104
Kinnisvaraalaalne tegevus	42	21	€4 985 133	€0	46
Elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine	3	2	€4 928 427	€0	17
Kutse-, teadus- ja tehnikaalne tegevus	70	32	€2 950 923	€0	67
Finants- ja kindlustustegevus	9	6	€2 107 817	€0	20
Info ja side	23	11	€1 755 960	€21 207	28
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	17	10	€930 745	€0	37
Majutus ja toitlustus	16	12	€652 133	€0	42
Haridus	8	7	€452 215	€0	9
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	7	7	€183 791	€0	24
Muud teenindavad tegevused	24	16	€168 246	€0	110
Mäetööstus			€0	€0	
Avalik haldus ja riigikaitse; kohustuslik sotsiaalkindlustus			€0	€0	421

Kokku	591	380	€338 625 334	€13 328 922	4012
-------	-----	-----	--------------	-------------	------

Rae vallas on töötleva tööstuse (16%) järel müügikäibe poolest järgmised olulised sektorid mäetööstus (14%) ning veevarustus ja kanalisatsioon (14%).(Tabel 10)

Tabel 10. Rae valla ettevõtete näitajad (I-II kvartal, 2022. a) (EMTA)

TEGEVUSALA	Tegutsevate ettevõtete arv KOVis	Töötajatega ettevõtete arv KOVis	Käive kokku (eurodes)	Eksport (eurodes)	Töötajate arv
Töötlev tööstus	159	117	€384 291 434	€8 366 952	2646
Mäetööstus	499	351	€336 815 709	€12 170 297	7469
Veevarustus; kanalisatsioon, jäätm- ja saastekäitlus	101	60	€335 901 326	€4 559 189	122
Elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine	41	35	€325 750 154	€3 175 680	135
Hulgi- ja jaekaubandus, mootorsõidukite ja mootorrataste remont	141	55	€286 345 072	€1 133 052	74
Ehitus	23	14	€279 390 720	€17 609 075	31
Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	297	232	€96 969 349	€6 816 955	1277
Muud teenindavad tegevused	0	0	€83 633 226	€9 410 841	0
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	0	0	€81 236 839	€11 933 630	0
Veondus ja laondus	328	177	€52 620 251	€1 013 785	466
Majutus ja toitlustus	136	90	€19 777 260	€408 014	528
Info ja side			€17 380 855	€700 752	1630
Kinnisvaraalaane tegevus	19	18	€16 815 470	€380 440	83
Finants- ja kindlustustegevus	26	18	€15 663 801	€806 643	67
Kutse-, teadus- ja tehnikaalaane tegevus	47	26	€10 981 701	€722 710	105
Haldus- ja abitegevused	70	59	€5 822 002	€15 617	105
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	0	0	€2 494 931	€0	0
Avalik haldus ja riigikaitse; kohustuslik sotsiaalkindlustus	0	0	€1 745 241	€0	0
Haridus	0	0	€1 490 849	€0	0
Kokku	1887	1252	€2 355 126 190	€79 223 632	14738

Viimsi vallas on töötleva tööstuse (29%) järel müügikäibe poolest järgmised olulised sektorid analoogselt Jõelähtme vallale hulgi ja jaekaubandus (25%) ning veondus ja laondus (18%). (Tabel 11) **Tõrge! Ei leia viiteallikat.**

Tabel 11. Viimsi valla ettevõtete näitajad (I-II kvartal) (EMTA)

TEGEVUSALA	Tegutsevate ettevõtete arv KOVis	Töötajatega ettevõtete arv KOVis	Käive kokku (eurodes)	Eksport (eurodes)	Töötajate arv
Töötlev tööstus	131	94	€148 709 526	€9 987 875	1374
Hulgi- ja jaekaubandus, mootorsõidukite ja mootorrataste remont	374	227	€125 577 769	€14 095 382	740
Veondus ja laondus	106	75	€90 396 460	€208 149	686
Ehitus	199	152	€59 785 905	€0	629
Kutse-, teadus- ja tehnikaalaane tegevus	402	209	€23 026 631	€77 873	319
Kinnisvaraalaane tegevus	148	66	€16 835 921	€0	130
Info ja side	112	60	€8 868 314	-€3 830	110
Haldus- ja abitegevused	113	62	€7 691 438	€62 280	178
Majutus ja toitlustus	61	39	€7 024 322	€0	224
Elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine	60	4	€3 979 720	€0	9
Veevarustus; kanalisatsioon, jäätm- ja saastekäitlus	8	7	€3 606 138	€514 540	31
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	57	32	€3 106 780	€12 095	121
Muud teenindavad tegevused	90	66	€2 298 748	€0	98
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	34	29	€1 809 726	€0	277

Haridus	39	26	€1 023 485	€0	222
Finants- ja kindlustustegevus	20	11	€502 392	€13 553	21
Mäetööstus	4	3	€306 395	€0	7
Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	7	3	€129 607	€0	3
Avalik haldus ja riigikaitse; kohustuslik sotsiaalkindlustus			€0	€0	664
Kokku	1965	1165	€504 679 277	€24 967 917	5843

2.4.2 Turismi valdkond

Eelmise strateegiaperioodi turismivaldkonna ettevõtete arvu mõjutas COVID kriis. Kui perioodi jooksul kokku on majutus ja toitlustusettevõtete arv kasvanud, siis 2020. aastal vähenes turismivaldkonna ettevõtete arv kõigis kolmes vallas, sarnaselt arengutele kogu Eestis. 2021. aastal kasv siiski jätkus ning üldjoontes jääb turismivaldkonna ettevõtete kasvutempo samasse suurusjärku kui üldine ettevõtete kasvutempo PHKK piirkonna valdades, mis ületab nii Harju kui Eesti keskmist turismivaldkonna ettevõtete arvu kasvu, va Viimsi vallas. Kõige väiksem on kasv olnud Viimsi vallas, ent seal oli ka juba 2017. aastal pea poole rohkem turismivaldkonna ettevõtteid kui Rae vallas ning enam kui kolm korda enam kui Jõelähtme vallas (Tabel 12).

Tabel 12. Statistilise profiili kuuluvad toitlustus- ja majutusettevõtted (Statistikaamet)

	2017	2021	Muutus (arv)	Muutus (%)
Kogu Eesti	3828	4301	473	12%
Harju maakond	1814	2114	300	17%
Jõelähtme vald	19	26	7	37%
Rae vald	42	52	10	24%
Viimsi vald	68	73	5	7%
PHKK piirkond kokku	129	151	22	17%

Omavalitsustesse registreeritud ettevõtete käibest ning töökohtadest moodustab turismiga enim seotud toitlustus ja majutusvaldkond siiski kaduvväikese osa, PHKK piirkonnas keskmiselt moodustab tegevusvaldkonna käive ca 0,9%, olles suurim Viimsis (1,4% ning väiksem Jõelähtmes (0,2%) ning sektori töötajad 3% KOV-i registreeritud ettevõtete töötajatest.

Tabel 13. Toitlustus- ja majutusvaldkonna ettevõtete käive ja töötajate arv (2022 I-II kv) (EMTA)

VALD	Tegutsevate ettevõtete arv KOVis	Töötajatega ettevõtete arv KOVis	Käive kokku (eurodes)	Osakaal kogukäibest	Eksport (eurodes)	Töötajate arv	Osakaal KOV ettevõtete töötajatest
Jõelähtme vald	16	12	€652 133	0,2%	€0	42	1,0%
Rae vald	136	90	€19 777 260	0,8%	€408 014	528	3,6%
Viimsi vald	61	39	€7 024 322	1,4%	€0	224	3,8%
PHKK piirkond	213	141	27453715	0,86%	408014	794	3%

2.4.3 Töötus ja tööhõive

Ülalpeetavate määr on statistiline näitaja, mis tuginedes rahvastiku vanuskoosseisu andmetele toob esile kuivõrd suurt arvu inimesi peab tööealine elanikkond üleval pidama. Seega mida väiksem on arv, seda vähem on ülalpeetavaid tööealise elanikkonna suhtes. Ülalpeetavate hulka loetakse kuni 14-aastased lapsed ning 64-aastased ja vanemad inimesed. Eestilisele keskmisele trendile kohaselt on ülalpeetavate määr viimase viie aasta jooksul jätkuvalt tõusnud, st et vanemaeliste inimeste osakaal on järjest suurenenud. PHKK piirkonna kolmest vallast kahes on onud vastupidised arengud – nii Rae kui Viimsi vallas on

vanemaerealiste inimeste osakaal vähenenud. Jõelähtme vallas on ülalpeetavate määr viimase viia aasta jooksul tõusnud, kuid on siiski kolmest vallast madalaimal tasemel ja jääb allapoole nii Harju maakonna (54,3) kui kogu Eesti keskmisest näitajast (58,2).

Tabel 14. Tööhõive näitajad PHKK piirkonna valdades 2017. aasta ja 2022. aasta seisuga (Statistikaamet)

	Rahvaarv		Ülalpeetavate määr 2017		Demograafiline tööturusveindeks		Registreeritud töötud 1000 elaniku kohta		Registreeritud töötud (kuude keskmine)	
	2017	2022	2017	2022	2017	2022	2017	2022	2017	2022
Kogu Eesti	1352320	1339458	55,2	58,2	0,83	0,87	22,3	34,2	30175	45744
HARJU MAAKOND	602409	620941	53,1	54,3	0,96	1,03	17,1	34,5	10275	21406
Jõelähtme vald	6341	6902	50,5	52,8	1,03	1,10	16,7	33,2	106	229
Rae vald	16956	22195	58,8	55,3	2,42	2,69	13,7	25,1	233	558
Viimsi vald	19042	21974	57,5	55,2	1,76	1,63	14,0	29,7	267	652

PHKK piirkonnas **registreeritud töötute arv** 1000 elaniku kohta on 2022. aasta seisuga samuti alla Eesti keskmise (25-33 töötut 1000 elaniku kohta võrreldes 34 töötuga Eestis keskmiselt). Väikseim on töötus Rae vallas (25,1 töötut 1000 elaniku kohta) ning suurim Jõelähtme vallas (33,1 töötut 1000 elaniku kohta), Viimsi vastavad näitajad jäävad nende vahele. Samas kui vaadata eraldi noorte (16-24 aastaste) töötust, siis see näitaja on Viimsis kõrgeim (3,2 töötut 1000 elaniku kohta, võrreldes 2,2 Jõelähtme ja 2,1 Rae vallas; Harjumaa keskmine näitaja on 3,7 töötut 1000 elaniku kohta). Töötute arv on võrreldes 2017. aastaga märkimisväärselt tõusnud (Tabel 14 **Tõrge! Ei leia viiteallikat.**).

Demograafiline tööturusve indeks iseloomustab tööjõuturu tulevikutrendi. See arvutatakse 5–14-aastaste ja 55–64-aastaste vanuserühmade suhtena ning see näitab tööturule saabujate osatähtsust võrreldes tööturult lahkujatega. Kui indeks on suurem kui 1, võib prognoosida tööjõu pakkumise suurenemist ja kui ühest väiksem siis tööjõupuuduse tekkimise võimalust. Pealinna lähedane piirkond eristub selgelt Eesti keskmisest – kui Eestis keskmiselt on näitaja 0,87, siis Harjumaa keskmine on 1,03. PHKK piirkonna valdade vastav näitaja ületab maakonna keskmist oluliselt olles kõrgeim Rae vallas (2,69) ning Viimsi vallas (1,63).

Palgatöötajate keskmine brutotulu⁴ kuus 2021. aastal oli PHKK piirkonnas vahemikus 1613 (Jõelähtme vallas) kuni 2014 eurot (Rae vallas). Palgatase on kõigis PHKK valdades üle Eesti keskmise, kuid Jõelähtme vallas jääb alla Harju maakonna keskmise taseme, Viimsi ja Rae valla palgatöötajate keskmine brutotulu on Harju maakonna suurimad. (Tabel 15)

Tabel 15. Palgatöötajate keskmine brutotulu ja brutotulu saajate arv (Statistikaamet)

	Palgatöötaja kuu keskmine brutotulu, eurot		Muutus 2017 vs 2021	Brutotulu saajad		Muutus 2017 vs 2021	% Eesti keskmisest
	2017	2021	%	2017	2021		
Kogu Eesti	1154,97	1475,11	28%	528735	532667	1%	
HARJU MAAKOND	1283,42	1651,83	29%	246363	253185	3%	112%
Jõelähtme vald	1314,28	1613,75	23%	2810	2932	4%	109,4%
Rae vald	1588,27	2014,83	27%	7192	8791	22%	122%
Viimsi vald	1601,46	1995,46	25%	7611	8385	10%	124%

⁴ Palgatöötaja keskmine brutotulu ST004, kättesaadav: https://andmed.stat.ee/et/stat/sotsiaalelu_sissetulek/ST004

Palgakasv viimase viie aasta jooksul on olnud samas tempos Eesti keskmisega jäädes vahemikku 23-27%, Eesti keskmine on 28%. Märkimisväärselt on viimase viie aasta jooksul suurenenud palgatulu teenijate arv Rae (22%) ja Viimsi vallas (10%), mis on põhjustatud püsivast elanike arvu suurenemisest.

2.4.4 Omavalitsuste finantsid ja tulubaas

Jõelähtme valla põhitegevuse tulud 2021. aastal olid kolmest vallast kõige väiksemad - 13 miljonit eurot ning põhitegevuse tulemlähtme ainukesena kolmest vallast negatiivne (+0,8% ehk 105 505 eurot). Viimsi ja Rae valla põhitegevuse tulud on olid samas suurusjärgus, vastavalt 44,4 ja 46,6 miljonit eurot. Põhitegevuse kulud olid väiksemad Viimsi vallas, kellel oli seetõttu ka suurim põhitegevuse tulemlähtme - 14% ehk 6,2 miljonit eurot võrreldes 9,6% ehk 4,5 miljoni euroga Rae valla (Tabel 16 **Tõrge! Ei leia viiteallikat.**). Võrdluseks, Eesti keskmine näitaja 2021. aastal oli 11%, seega jäävad nii Jõelähtme kui Rae vald põhitegevuse tulemlähtme poolest alla keskmise, Viimsi valla näitaja ületab Eesti keskmist.

Tabel 16. Jõelähtme, Rae ja Viimsi valla eelarvenäitajad aastal 2021 (Rahandusministeerium)

	Jõelähtme	Rae	Viimsi
Põhitegevuse tulud	13 086 271	46 628 385	44 392 319
Põhitegevuse kulud	-13 191 776	-42 161 484	-38 118 038
Põhitegevuse tulemlähtme	-105 505	4 466 901	6 274 282
Tulemlähtme osakaal tuludest	-0,81%	9,58%	14,13%
Põhitegevuse tulud elaniku kohta	1 964	2 195	2 079
Põhitegevuse tulemlähtme elaniku kohta	-€16	€210	€294
Võlakohustused aasta lõpu seisuga	6 216 805	14 896 404	24 268 815
Likviidsed varad aasta lõpu seisuga	6 801 490	19 225 997	27 382 155
Netovõlakoormus (eurodes)	584 685	4 329 594	3 113 339
Netovõlakoormuse %	47,5%	31,9%	54,7%
Netovõlakoormuse ülemmäär (€)	10 469 017	44 669 010	44 392 319
Netovõlakoormuse ülemmäär (%)	80%	96%	100%

Netovõlakoormus oli 2021. aastal suurim Viimsi vallas (54,7%), kus võlakohustusi oli 3,1 miljonit eurot ning vaba netovõlakoormust seega 20,1 miljonit eurot⁵. Jõelähtme valla võlakoormus oli 47,5%, võlakohustused 6,2 miljonit eurot ja vaba võlakoormus 4,2 miljonit eurot. Kõige väiksem on võlakoormus Rae vallas, kus võlakoormus oli 31,9%, võlakohustusi 14,9 miljonit eurot ning vaba võlakoormus 29,8 miljonit eurot.

Viimase kuue aastaga strateegiaperioodi algusest on omavalitsuste põhitegevuse tulude maht kasvanud Rae vallas 5 miljoni ning Viimsi ja Rae vallas vastavalt 18 ja 24 miljoni võrra. See on märkimisväärne on eelarvetulude kasv võrreldes perioodi algusega – ca 2/3 võrra võrreldes 2015. aastaga Jõelähtme ja Viimsi vallas (kasv vastavalt 66% ja 70%) ning enam kui kahekordistunud Rae vallas (kasv 113%). Omavalitsuste keskmine eelarvetulude kasv Eestis sel perioodil on olnud a 53%.

Füüsilise isiku tulumaks moodustab tuludest 63-70% (enim Viimsi vallas 70% ja Rae vallas 69%) ja vähim Jõelähtme vallas 63%), saadavad sihtotstarbelised toetused jäävad vahemikku 19-23% ning tasandusfondi eraldised Jõelähtme ja Viimsi vallas alla 1% (Rae vald tasandusfondist eraldisi ei saanud 2021. aastal) (Tabel 17). Mõlemad näitajad on alla Eesti keskmise, omavalitsuste keskmine tegevuskulude toetuste osakaal põhitegevuse tuludest on 25% ning tasandusfondi eraldis osakaal tuludest ca 5%.

⁵ s.o maksimaalne summa, mille omavalitsus võib laenata

Tabel 17. Jõelähtme, Rae ja Viimsi valla põhitegevuse tulude jaotus 2021 eelarves (Rahandusministeerium)

	Jõelähtme	Rae	Viimsi
PÕHITEGEVUSE TULUD	€13 086 300	€46 628 400	€44 392 300
Maksutulud	€9 256 300	€33 352 400	€33 812 700
füüsilise isiku tulumaks	€8 260 600	€32 345 700	€31 224 000
maamaks	€986 800	€962 100	€2 530 100
Tulud kaupade ja teenuste müügist	€685 200	€3 975 800	€1 472 200
Saadavad toetused tegevuskuludeks	€2 993 800	€8 959 500	€8 615 200
tasandusfond	€98 500	€0	€110 300
toetusfond	€2 552 200	€8 473 900	€7 057 400
muud saadud toetused tegevuskuludeks	€343 100	€485 600	€1 447 500
Muud tegevustulud	€150 900	€340 700	€492 200
kaevandamisõiguse tasu	€87 100	€216 300	€0
laekumine vee erikasutusest	€24 600	€115 000	€64 700
saastetasud ja keskkonnale tekitatud kahju hüvitis	€0	€0	€0

Kõik kolm valda on tulukad⁶ omavalitsused, mille põhitegevuse tuleml on olnud positiivne ja Eesti keskmisega (11%) samas suurusjärgus. Valdade netovõlakoormus on mõistlikul tasemel ja võimaldab uusi laene teenindada. Samas on oluline silmas pidada, et rahvastiku kiirest juurdekasvust tulenevalt on ka investeerimisvajadus sotsiaalsesse infrastruktuuri väga suur. Põhitegevuse tulud sõltuvad enam kui 2/3 ulatuses sõltuvuses üksikisiku tulumaksust. Arvestades püsivat elanike arvu kasvu, suhteliselt madalat töötuse määra ning Eesti keskmisest oluliselt kõrgemat palgataset, võib piirkonnas ka edaspidi oodata Eesti keskmisest suuremat eelarve kasvu.

Põhitegevuse tulud sõltuvad ligi 2/3 ulatuses sõltuvuses üksikisiku tulumaksust. Arvestades püsivat elanike arvu kasvu, suhteliselt madalat töötuse määra ning Eesti keskmisest oluliselt kõrgemat palgataset, võib piirkonnas ka edaspidi oodata Eesti keskmisest suuremat eelarve kasvu.

Kõik kolm omavalitsust on kasvava elanike arvuga, eelmise perioodi jooksul on rahvaarv kõikides piirkondades kasvanud kiire tempoga ja seda üldiselt samaväärses mahus – 2021. aastal kasv as elanike arv enim Rae (4,5%) ja Jõelähtme vallas (3,6 %) ning mõnevõrra aeglasemalt Viimsi (2,9%). Ühest küljest tähendab see enam maksumaksjaid, aga teiselt on lisaks tööealistele absoluutnumbrites suurenenud ka nii laste kui eakate arv ja seega on kiirelt suurenenud ka teenusvajadus haridus- ja sotsiaalvaldkonnas, mis omakorda suurendab KOV-i põhitegevuse kulusid. Samas Eesti demograafiline profiil ei toeta seniste kõrgete aastaste kasvunumbrite jätkumist senisel ning prognoositaval tasemel ja tegelik kasv võib 2030 perspektiivis osutada senisest väiksemaks.

Eelarvepositsiooni osas eristuvad tugevamad Rae ja Viimsi vald, kelle põhitegevuse tulud on kasvanud kiiremas tempos, tuleml on protsentuaalselt suurem ja seega ka laenuvõimekus parem. Samuti teenivad nende valdade elanikud suuremat tulu.

2.4.5 Rahulolu avalike teenustega

Piirkonna elanike üldine **rahulolu oma elukeskkonnaga** peegeldab seda, mida ka erinevad sotsiaalmajanduslikud näitajad näitavad – taset üle Eesti keskmise enamuses elukeskkonna ja peamiste avalike teenustega seotud aspektides. Samas selgemini eristub elukeskkonnaga rahulolu osas Jõelähtme vald, kelle näitajad enamasti küll ületavad Eesti keskmist taset, kuid jäävad alla nii Rae ja Viimsi valla kui Harjumaa keskmiste rahulolu. Kõige kõrgem on rahulolu

⁶ minuomavalitsus.fin.ee andmetel

elukeskkonnaga ja selle eri aspektidega Viimsi vallas – 97% vastanutest on elukeskkonnaga väga rahul või pigem rahul, Rae vallas 84%. Kõige kriitilisemalt hinnatakse rahulolu ühistranspordi teenusega, mille osas ka Viimsi elanikud on rahulolematud kui Harjumaa või kogu Eesti elanikud keskmiselt – rahulolevaid on 52-64%, Eestis keskmiselt 66% ja Harjumaal 73% vastanutest.

Viimsi valla elanikud on enim rahul jalgsi ja jalgrattaga liikumise võimalustega (98,5%), Rae ning Jõelähtme valla elanikud üldise elukeskkonnaga (vastavalt 94,1% ja 83,1%) (**Tõrge! Ei leia viiteallikat.**).

Tabel 18. Üldine rahulolu oma elukeskkonnaga ja selle erinevate aspektidega (Statistikaamet⁷)

		Väga rahul	Pigem rahul	Väga rahul ja pigem rahul kokku	Pigem ei ole rahul	Üldse ei ole rahul	Üldse ei ole rahul ja pigem ei ole rahul kokku
Üldine rahulolu oma elukeskkonnaga	Kogu Eesti	14,2	70,3	84,5	12,6	2,8	15,4
	Harju maakond	18,1	70,5	88,6	9,4	2,0	11,4
	Jõelähtme vald	21,8	61,3	83,1	9,2	7,6	16,8
	Rae vald	26,7	67,4	94,1	4,7	1,2	5,9
	Viimsi vald	26,2	70,8	97,0	3,1	0,0	3,1
Rahulolu vaba aja kultuurse veetmise võimalustega	Kogu Eesti	15,4	56,1	71,5	19,5	9,0	28,5
	Harju maakond	18,3	55,4	73,7	18,4	7,9	26,3
	Jõelähtme vald	12,6	56,3	68,9	22,3	8,7	31,0
	Rae vald	12,8	59,0	71,8	19,9	8,3	28,2
	Viimsi vald	20,7	59,5	80,2	16,5	3,3	19,8
Rahulolu liikumis- ja sportimisvõimalustega	Kogu Eesti	24,2	55,1	79,3	14,5	6,3	20,8
	Harju maakond	31,6	52,9	84,5	11,4	4,0	15,4
	Jõelähtme vald	21,4	54,7	76,1	17,9	6,0	23,9
	Rae vald	32,7	53,0	85,7	11,9	2,4	14,3
	Viimsi vald	53,8	40,8	94,6	2,3	3,1	5,4
Rahulolu ühistranspordi teenusega	Kogu Eesti	18,1	48,3	66,4	20,7	13,0	33,7
	Harju maakond	25,1	48,2	73,3	17,0	9,7	26,7
	Jõelähtme vald	6,3	45,9	52,2	26,1	21,6	47,7
	Rae vald	6,9	48,4	55,3	30,2	14,5	44,7
	Viimsi vald	19,2	44,8	64,0	26,4	9,6	36,0
Rahulolu jalgsi ja jalgrattaga liikumise võimalustega	Kogu Eesti	31,2	48,3	79,5	12,5	8,0	20,5
	Harju maakond	36,9	45,4	82,3	11,3	6,3	17,6
	Jõelähtme vald	35,0	45,8	80,8	9,2	10,0	19,2
	Rae vald	39,1	50,6	89,7	4,0	6,3	10,3
	Viimsi vald	46,2	52,3	98,5	1,5	0,0	1,5
Rahulolu rohealade (haljasalad, pargid) piisavuse ja ligipääsetavusega	Kogu Eesti	32,7	52,0	84,7	11,3	4,0	15,3
	Harju maakond	36,2	48,2	84,4	11,8	3,8	15,6
	Jõelähtme vald	35,7	45,2	80,9	14,8	4,3	19,1
	Rae vald	22,4	55,9	78,3	16,5	5,3	21,8
	Viimsi vald	43,1	43,1	86,2	10,0	3,8	13,8
Rahulolu arhitektuuri ja miljööga	Kogu Eesti	14,3	58,1	72,4	20,7	6,9	27,6
	Harju maakond	14,2	58,8	73,0	20,7	6,2	26,9
	Jõelähtme vald	13,8	56,9	70,7	22,0	7,3	29,3
	Rae vald	11,1	63,0	74,1	20,4	5,6	26,0
	Viimsi vald	17,6	52,7	70,3	21,4	8,4	29,8
Rahulolu avalike aladega (väljakud, turud, jalakäijate alad, pargid)	Kogu Eesti	15,1	57,5	72,6	20,1	7,3	27,4
	Harju maakond	16,5	58,1	74,6	18,9	6,5	25,4
	Jõelähtme vald	18,9	51,9	70,8	17,0	12,3	29,3
	Rae vald	11,0	59,5	70,5	18,4	11,0	29,4
	Viimsi vald	18,9	59,8	78,7	17,3	3,9	21,2
Rahulolu sõiduteede ja tänavatega	Kogu Eesti	8,3	49,6	57,9	27,6	14,5	42,1
	Harju maakond	10,4	55,0	65,4	24,2	10,4	34,6
	Jõelähtme vald	7,7	56,4	64,1	25,6	10,3	35,9
	Rae vald	13,1	65,1	78,2	15,4	6,3	21,7
	Viimsi vald	20,5	62,1	82,6	13,6	3,8	17,4

⁷ KO12, kättesaadav: https://andmed.stat.ee/et/stat/eri-valdkondade-statistika_piirkondlik-rahulolu/KO12

2.4.6 Kodanikuühendused ja -aktiivsus

Kodanikuaktiivsuse hindamisel võib tugineda MTÜ-de arvule. PHKK piirkonnas on eelmise perioodi jooksul MTÜ-de arv pea kahekordistunud (va Jõelähtme vallas, kus nende arv on suurenenud poole võrra). MTÜ-de arv kasv on olnud Eesti ja Harju maakonna keskmisest pea kaks korda suurem, jäädes iga-aastaselt üldjuhul vahemikku 4-9% (Eestis ja Harjumaa keskmiselt 2-3%), välja arvatud 2018. aastal, kui kasv üle-eestiliselt oli hüppeline seoses korteriühistute MTÜ-de registris registreerimisega. (Tabel 19)

Tabel 19. Äriregistris registreeritud mittetulundusühingud (Statistikaamet⁸)

	MTÜ-de arv					MTÜ-de arv kasv			
	2017	2018	2019	2020	2021	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21
Kogu Eesti	26857	39305	40044	41141	42122	46%	2%	3%	2%
Harju maakond	11832	15621	15996	16486	17006	32%	2%	3%	3%
Jõelähtme vald	143	181	190	197	208	27%	5%	4%	6%
Rae vald	308	591	644	695	738	92%	9%	8%	6%
Viimsi vald	277	510	545	579	615	84%	7%	6%	6%

Kui MTÜde arvu ja kasvu asemel võrrelda MTÜde suhtarvu 1000 elaniku kohta, on näha, et 2017. aastal oli Jõelähtme vallas kodanikuaktiivsus kõige kõrgem, kus see ületas ka Eesti ja Harjumaa keskmist. Samas viimase 5-aastase perioodi jooksul on Rae valla MTÜde kiire kasv on olnud kiirem elanikkonna kasvust ning Rae valla kodanikuaktiivsuse näitaja on piirkonnas kõrgeim (33,9%) ületades ka Eesti ja Harjumaa keskmist. Jõelähtme ja Viimsi vallas jääb näitaja alla Eesti keskmise (31,7%), kuid ületab siiski Harjumaa keskmist (27,9%), kus on keskmises mõnevõrra madalam MTÜde arv 100 elaniku kohta. (Tabel 20)

Tabel 20. Äriregistris registreeritud mittetulundusühingud ja nende suhtarv 1000 elaniku kohta (Statistikaamet)

	MTÜ-de arv		MTÜ-de arv 1000 elaniku kohta	
	2017	2021	2017	2021
Kogu Eesti	26857	42122	20,4	31,7
Harju maakond	11832	17006	20,3	27,9
Jõelähtme vald	143	208	23,0	31,1
Rae vald	308	738	18,4	33,9
Viimsi vald	277	615	14,8	29,1

⁸ Statistilisse profiili kuuluvad üksused (Roo7), kättesaadav:

https://andmed.stat.ee/et/stat/majandus_majandusüksused_uldandmed/EROo7

3 Perioodi 2015–2022 analüüs

PHKK piirkonna visiooni kohaselt on PHKK piirkonnas aastaks 2022 mitmekesised kohapealsed teenused ja vaba aja veetmise võimalused, aktiivne ja ühtehoidev kogukond ning väärtustatud, hästi korraldatud ja kvaliteetne elukeskkond. Visiooni poole liikumiseks peeti vajalikuks nii piirkonda teenindava ettevõtluse arendamist, kogukondade aktiveerimist kui ka elukeskkonna parandamist, mis on PHKK strateegilisteks tegevusvaldkondadeks. Igale tegevusvaldkonnale vastab üks strateegiline eesmärk ning toetusmeede. Eraldi on oluline ühis- ja koostöötegevus.

2022. aastaks seatud strateegilised eesmärgid:

1. Piirkonnas on mitmekesised kohapealsed teenused ja tooted ning vaba aja veetmise võimalused – piirkonnas on välja arendatud teenused, mis on suunatud eelkõige kohalikule elanikule, aga ka külastajale. Piirkonna loodusressurss (meri, väikesaared, mets, rohealad jms) ja kultuuripärand (Rebala muinsuskaitseala, rannarahva kultuuripärand jms) teenindab nii kohalikku, Tallinna elanikku kui ka turisti kaugemalt. Arenenud on kohalik väiketootmine.
2. Piirkonnas on aktiivne ja ühtehoidev kogukond – piirkonna ja kogukondade traditsioonid on hoitud ja edasi arendatud. Toimub aktiivne koostegevus (erinevad ühisüritused jms) nii asumite ja valdade siseselt kui ka piirkondade ja omavalitsuste vahel.
3. Piirkonnas on väärtustatud, hästi korraldatud ja kvaliteetne elukeskkond – piirkonna looduslik ja kultuuriline eripära on väärtustatud ja hoitud. Mitmekesist vaba aja tegevust toetav taristu on süsteemselt välja arendatud ja kasutatud. Piirkonnas on tagatud turvalisus. Prioriteetsemaks ja nõutavamaks toetusmeetmeks on elukeskkonna arendamise meede, mida toetab koostöö ja võrgustike arengule suunatud neljas meede.

PHKK 2015–2020 strateegia kinnitati üldkoosoleku poolt 2015. aasta novembris ning tegevused algasid 2016. aastal, kui avati esimene taotlusvoor. Strateegiat muudeti septembris 2018 ning selle kohaselt viidi taotlusvoore läbi kuni 2020. aastani. Juunis 2021 pikendati tegevusgrupi strateegia kehtivust 2 aasta võrra kuni 31.12.2022 ning lisati juurde taastekava vahenditest rakendatav COVID-19 olukorra leevendamiseks suunatud meede. 2021. aastal strateegia rakendamise meetmeid ei avatud, vaid ainult COVID-19 olukorra leevendamiseks suunatud meede. 2022. aastal on läbi viidud kaks taotlusvooru.

Kõige suurem osakaal projektitoetustest on perioodil suunatud kohaliku ettevõtluse arendamise (39%) ja elukeskkonna väärtustamise (36%), pea pool eelnevate mahust kogukondade aktiveerimise ja sidususe meetmesse ning juba oluliselt väiksemas mahus siseriikliku ja rahvusvahelise koostöö arendamise (4%) ning Covid 19 mõjude vähendamise meetmetesse (5%). (vt Tabel 21)

Tabel 21. Perioodi 2016-2020 eelarve jaotus meetmete lõikes (PHKK)

Meetme nimetus	Esialgne eelarve	Esialgne osakaal	Üleminekuperioodil lisandunud eelarve	Uus osakaal	Perioodi 2016-2022 eelarve KOKKU
M1 - Kohaliku ettevõtluse arendamine	873 070,00 €	40%	290 978 €	39%	1 164 048 €
M2- kogukondade aktiveerimine ja sidusus	436 535,00 €	20%	69 280 €	17%	505 815 €
M3 - elukeskkonna väärtustamine	763 937,00 €	35%	332 546 €	36%	1 096 483 €

M4 - siseriikliku ja rahvusvahelise koostöö arendamine	109 134,00 €	5%	0 €	4%	109 134 €
M5 - Covid-19 mõjude vähendamine			144 013 €	5%	144 013 €
Meetmete eelarve kokku	2 182 676,00 €	100%	836 816,55 €	100%	3 019 492,55 €
Tegevusgrupi eelarve	545 669,00 €		173 201 €		718 870 €

3.1 Jagatud toetuste ülevaade

Perioodil 2016–2020 esitati 184 projektitaotlust, millest toetati kokku 125 projekti, ülejäänud projektid kas ei ületanud lävendit (s.t eelarvelisi vahendeid ei jätkunud enamate projektide toetamiseks) või loobusid esitajad taotluse esitamisest. Seega on projektide edukuse määr on keskmine – u 68% taotletud projektidest on saanud toetuse. Kõige enam on esitatud taotlusi kohaliku ettevõtluse arendamise meetmesse (66), pea samapalju ka elukeskkonna väärtustamise meetmesse (63), seejuures on ettevõtluse arendamise meetme edukuse määr märgatavalt kõrgem (64% vs 54%). (Tabel 22)

Tabel 22. Esitatud ja toetatud taotluste jaotus (PHKK)

Meetme nimetus	Voorude arv	Esitatud taotlused		Toetatud taotlused		Toetuse saajate jagunemine			Elluviidud projektide ⁹	
		arv	summa (EUR)	arv	summa (EUR)	MTÜ SA	KOV	OÜ, TÜ, FIE	arv	väljamakse (EUR)
M1 - Kohaliku ettevõtluse arendamine	4	66	2 154 401 €	42	1 122 589 €	9		57	38	
M2- kogukondade aktiveerimine ja sidusus	4	21	324 774 €	19	299 549 €	21			17	
M3 - elukeskkonna väärtustamine	4	63	2 580 444 €	34	1 336 072 €	53	8	2	33	
M4 - siseriikliku ja rahvusvahelise koostöö arendamine		6	188 815 €	6	188 815 €	1			6	
M5 - Covid-19 mõjude vähendamine	3	28	170 527 €	24	144 013 €	18		10	24	
2016-2022 periood kokku	7	184	5 230 145 €	125	2 902 222 €	84	8	59	94	

Taotlejate lõikes on mittetulundusühingud olnud kõige aktiivsemad taotlejad ning kõigi meetmete koondvaates on strateegiaperioodil toetusi saanud kokku 84 MTÜ-d või SA-d ning 59 äriühingut või FIE-t. Keskmine toetuse suurus taotluse kohta olnud suurim elukeskkonna arendamise meetmes (meede 3) (39 269€) ning ettevõtluse arendamise meetmes (meede 1) – keskmiselt toetuse saanud taotluse kohta 26 728€. Väikseim on keskmine toetussumma taotluse kohta olnud COVID-meetmes (6 001 €).

Tabel 23. Esitatud ja toetatud taotluste jaotus valdade lõikes (PHKK)

Meetme nimetus	KOV			MTÜ			OÜ/ FIE		
	Jõelähtme vald	Rae vald	Viimsi vald	Jõelähtme vald	Rae vald	Viimsi vald	Jõelähtme vald	Rae vald	Viimsi vald
M1 - Kohaliku ettevõtluse arendamine	3	3	2	1	5	3	17	14	25
M2- kogukondade aktiveerimine ja sidusus				5	4	10			
M3 - elukeskkonna väärtustamine				25	12	16	1	1	
M5 - Covid-19 mõjude vähendamine				6	5	8	3	3	4
2016-2022 periood kokku	3	3	2	37	26	37	21	18	29

⁹ Perioodi jooksul katkestati 8 projekti, sh Rae vallas 4 projekti (3 projekti 1. meetmes ja 1 projekt 2. meetmes), Viimsi vallas 3 projekti (2 projekti 1. meetmes, 1 projekt 3. meetmes) ja Jõelähtme vallas 1 projekt 2. meetmes.

Valdade lõikes on enim projekte esitatud Viimsi vallast, sh kõige rohkem 1. meetme projekte (taotlejad OÜ-d) ning ühisprojekte ehk 2. meetme projekte. Samas esitatud ja toetatud projektide suhe on seal piirkonnas kõige väiksem (57,3%) ja seda põhjusel, et Viimsist on möödunud perioodil kõige rohkem projekte esitatud just 1. meetmesse, kus konkurents on ka kõige suurem. Kõige kõrgem esitatud projektide ja toetatud projektide suhe on Jõelähtme vallas (77,4%). Sealt on ülekaalukalt kõige rohkem esitatud ka projekte 3. meetmesse (esitatud 29 toetatud 16). Enim katkestati toetusi saanud projekte Rae vallas (4 projekti). (Tabel 24).

Tabel 24. Toetatud projektide osakaal valdade lõikes (PHKK)

	Jõelähtme		Viimsi		Rae	
	Esitatud	Toetatud	Esitatud	Toetatud	Esitatud	Toetatud
M1 - Kohaliku ettevõtluse arendamine	19	17	28	12	19	13
M2- kogukondade aktiveerimine ja sidusus	5	5	10	8	6	6
M3 - elukeskkonna väärtustamine	29	16	18	10	16	8
M5 - Covid-19 mõjude vähendamine	9	8	12	9	7	7
KOKKU	62	46	68	39	48	34
Toetatud projektide osakaal	74,2%		57,4%		70,8%	

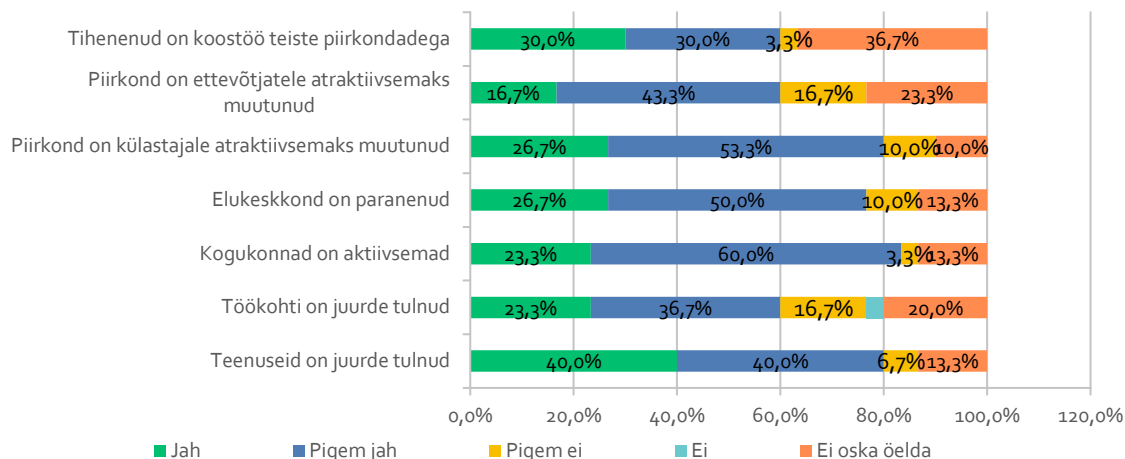
3.2 Eesmärkide ja nende sihttasemetete täitmine

Visioonis ja sellest tulenevate eesmärkide täitmiseks ning piirkonna väljakutsete lahendamiseks sisaldab PHKK strateegia järgmisi meetmeid:

1. kohaliku ettevõtluse arendamine;
2. kogukondade aktiveerimine ja sidusus;
3. elukeskkonna väärtustamine;
4. siseriikliku ja rahvusvahelise koostöö arendamine;
5. COVID-19 mõjude vähendamine

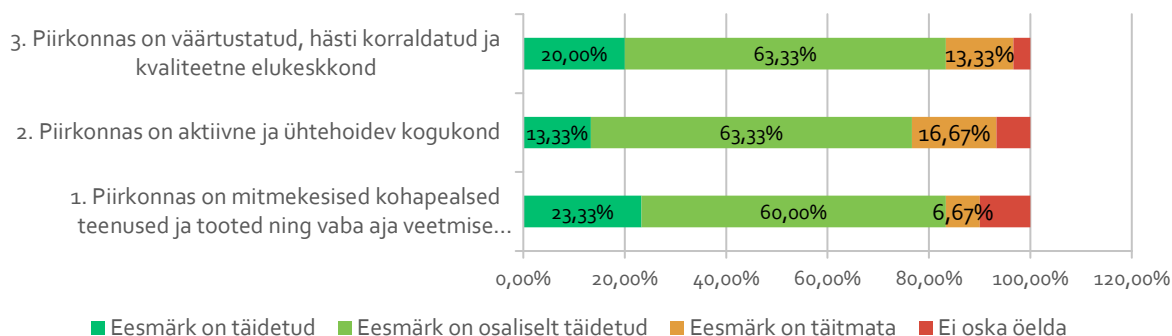
Liikmete seas läbiviidud küsitluse põhjal hindavad PHKK liikmed toetumeetmete mõju üldiselt pigem kõrgelt – enim nähakse mõju kogukondade aktiivsemaks muutumisel (83,3%), piirkonna atraktiivsemaks muutumises ettevõtjatele (80%) ja teenuste lisandumist (80%). Mõnevõrra madalamalt hinnatakse toetusmeetmete mõju elukeskkonna paranemisele (76,7%). Kõige madalamalt hinnatakse meetmete mõju töökohtade lisandumisele (60%). (joonis 15).

Joonis 15. Hinnang toetusmeetmetele mõjule PHKK piirkonnas elu paremaks muutmisele? (küsitlus, n=50)

Hinnangud PHKK eesmärkide saavutamisele on samuti pigem kõrged. Kõrgelt hinnatakse elukeskkonnaga seotud eesmärkide saavutamist. Eesmärgi 1, so piirkonnas on mitmekesised teenused ja tooted ning vaba aja veetmise võimalused peab täidetuks või osaliselt täidetuks 83,33% vastanutest. Sama kõrgelt hinnatakse ka kolmanda eesmärgi – piirkonnas on väärtustatud, hästi korraldatud ja kvaliteetne elukeskkond – täitumist. Mõne protsendipunkti võrra madalamaks hinnatakse piirkonnas aktiivse ja ühtehoidva kogukonna eesmärgi saavutamist (76,66%). (joonis 16)

Joonis 16. Hinnang PHKK eesmärkide täitmisele (küsitlus, n=50)

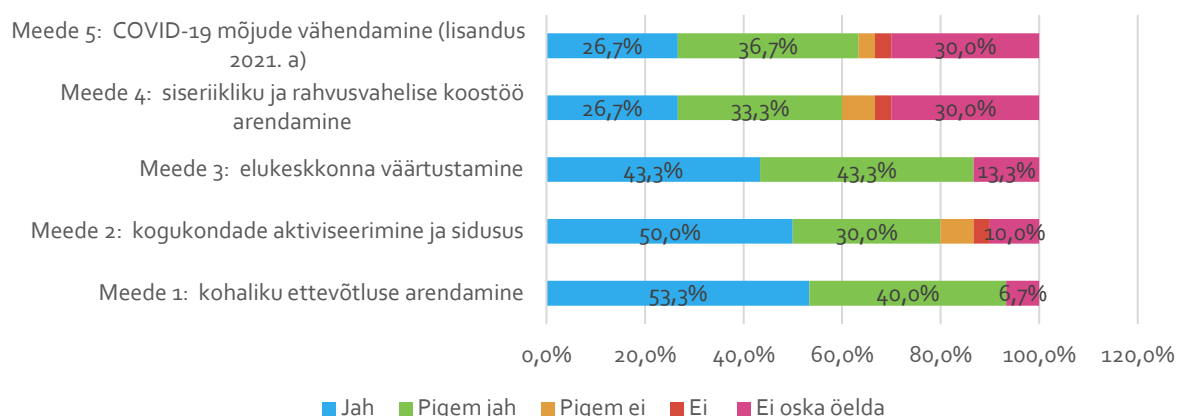
Järgnevalt on esitatud ülevaade meetmete sihttasemete täitmisest meetmete kaupa ning kasusaajate hinnang meetmete eesmärgipärasusele (liikmete ja kasusaajate seas läbiviidud küsitluse põhjal) ning seejärel üldisem hinnang näitajate asjakohasusele meetmete eesmärkide ja mõju saavutamiseks.

Kohaliku ettevõtluse arendamise eesmärgi saavutamise indikaatoriteks oli strateegias seatud üks tulemus- ja üksväljundnäitaja. Tulemusmõõdikuks on loodud kohapealsete töökohtade arv, millele seatud sihttase (15) on ületatud kahekordselt (31 loodud töökohta). Väljundmõõdikuks on uute/ parendatud kohalike teenuste/ toodete arv piirkonnas (sh turismitooded) ning selle näitaja osas ületab tegelik tase (30) samuti seatud sihttaset (20). (Tabel 25)

Tabel 25. Meetme 1 tulemus ja väljundindikaatorid, sihttasemed ja tegelik tase

Indikaator	Sihttase	Tegelik tase
Tulemusnäitaja: loodud kohapealsete töökohtade arv	15 uut töökohta	31
Väljundnäitaja: Uute/parendatud kohalike teenuste/toodete arv piirkonnas (sh turismitooted)	20 uut/parendatud kohalikku teenust/toodet	30

Ettevõtluse arendamise meetet hinnatakse kõige enam vajadusele vastavaks, 93,3% küsitlusele vastanutest peavad seda peavad seda vajadusele vastavaks või pigem vastavaks (joonis 17).

Joonis 17. Hinnang PHKK meetmete vajadusele vastavusele (küsitlus, n=50)

Kogukondade aktiveerimise ja sidususe eesmärgi saavutamise indikaatoriteks oli strateegias seatud üks tulemus- ja neli väljundnäitajat. Tulemusmõõdikuks oli tegevustesse kaasatud PHKK piirkonna elanike arv, milles tegelik tase ületas sihttasest (16 365). Väljundnäitajatest on kolme sihttase täidetud, milleks on korraldatud suursündmuste arv (80/ 105), traditsiooniliste edasiarendatud sündmuste arv (17/ 19) ning õppereiside ja koolituste arv, sh piirkonnast välja toimunute (40/45). Ühe näitaja osas - teostatud uurimustööde arv - on seatud sihttase (1) jäänud saavutamata.(Tabel 26)

Tabel 26. Meetme 2 tulemus ja väljundindikaatorid, sihttasemed ja tegelik tase

Indikaator	Sihttase	Tegelik tase
Tulemusnäitaja: Tegevustesse kaasatud PHKK piirkonna elanike arv	10000 (neljandik piirkonna elanikest)	16 365
Väljundnäitaja: Sündmuste arv (sh uute sündmuste arv)	80 (22)	105
Väljundnäitaja: Traditsiooniliste edasiarendatud sündmuste arv	17	19
Väljundnäitaja: Õppereiside ja koolituste arv, sh piirkonnast välja	40	45
Väljundnäitaja: Teostatud uurimustööde arv	1	0

Kogukonna aktiveerimise meetme vastavust vajadusele hinnatakse mõnevõrra madalamalt kui ettevõtluse või elukeskkonna arendamise meetmetel, kuid siiski pigem kõrgelt – 80% vastajatest peavad seda vajalikuks. (Joonis).

Elukeskkonna väärtustamise meetme indikaatoriteks oli strateegias seatud üks tulemus- ja kolm väljundnäitajat. Tulemusmõõdikuks oli projektide otseste kasusaajate arv, milles tegelik tase ületas sihttasest enam kui 4-kordselt (10 000/ 44 930). Ka kõigi väljundnäitajatest

sihttase täidetud ületades planeeritud pea 1,5-kordselt: piirkonna asumite arv, milles on elukeskkonda parendatud (10/ 17), uute/parendatud objektide arv (20/ 29) ning parendatud tegevusvõimaluste arv (20/29). (Tabel 27)

Tabel 27. Meetme 3 tulemus ja väljundindikaatorid, sihttasemed ja tegelik tase

Indikaator	Sihttase	Tegelik tase
Tulemusnäitaja: projektide otseseid kasusaajaid	vähemalt 10000(neljandik PHKK piirkonna elanikest)	44 930
Tulemusnäitaja: elukeskkond on parendatud	10 piirkonna asumis	17
Väljundnäitaja: uute/parendatud objektide arv	20	29
Väljundnäitaja: parendatud tegevusvõimaluste arv	20	29

Elukeskkonna meedet hinnatakse ettevõtluse järel teise kõige enam vajadusele vastava meetmena - 86,6% küsitlusele vastanutest peavad seda vajadusele vastavaks või pigem vastavaks (Joonis).

Siseriikliku ja rahvusvahelise koostöö arendamise meetmel oli üks tulemusnäitaja ning kaks väljundnäitajat. Tulemusnäitajaks oli koostööprojektidesse kaasatud PHKK piirkonna elanike arv, mille tegelik tase sarnaselt teistele meetmetele ületa sihttasest (1000/ 1200).Väljundnäitajate tegelik tase oli planeeritud tasemel: koostööprojekte oli perioodi jooksul 6 ning ettevalmistavaid koostööprojekte 2. (Tabel 28)

Tabel 28. Meetme 4 tulemus ja väljundindikaatorid, sihttasemed ja tegelik tase

Indikaator	Sihttase	Tegelik tase
Tulemusnäitaja: Koostööprojektidesse kaasatud PHKK piirkonna elanike arv	1000	1200
Väljundnäitaja: Koostööprojektide arv	6	6
Väljundnäitaja: Ettevalmistavaid koostööprojekte	2	2

Koostöö arendamise meetme vajadusele vastavust hinnatakse madalamalt kui kolme esimese meetme puhul – 60% vastajate hinnangul on see olnud vajadusele vastav. Tegemist on meetmega, millest taotlejaks on ainult PHKK ise, seda illustreerib ka väga suur vastajate osakaal, kes ei oska hinnangut anda (30%).

Perioodi keskel lisandunud COVID-19 mõjude vähendamise meetmel oli tulemusindikaatoriks toetatud tegevuste arv, mille tegelik tase ka ületas sihttasest (20/ 24) ning väljundnäitajaks ümber profileeritud või parendatud kohalike teenuste arv piirkonnas (sh turismitooted), mille tegelik tase jäi alla seatud sihttaseme (20/ 17)

Tabel 29. Meetme 5 tulemus ja väljundindikaatorid, sihttasemed ja tegelik tase

Indikaator	Sihttase	Tegelik tase
Tulemusnäitaja: Toetatud tegevuste arv	20	24
Väljundnäitaja: ümber profileeritud või parendatud kohalike teenuste arv piirkonnas (sh turismitooted)	20 uut/parendatud teenust/toodet kohalikku	17

Covid-meetme vajadusele vastavust hinnatakse samuti madalamalt kui esimese kolme meetme puhul (63,4%) ning ka siin on suur osakaal vastajatel, kes hinnangut ei oska anda (30%). Selle põhjenduseks võib olla lühem rakendamise periood, kuid lisaks sellele ka asjaolu, et meetmel ei ole arusaadavalt selget fookust, sellesse esitatavad taotlused on väga erinevad ning mõnel juhul on raske leida nende sidusust Covid-19-ga. Näiteks senisest 24-st Covid-meetmest toetatud projektist on lõviosas olnud (17 projekti) erinevateks investeeringuteks – väliõppeklassi loomiseks, seadmete soetamiseks tootmisvõimekuse parandamiseks, tootmisala uuendamiseks, tarkvaraprogrammide soetamiseks, kodulehtede loomiseks jne; ning veidi alla kolmandiku (7 projekti) projektidest olid n-ö pehmed projektid ehk erinevad ühisprojektid, mis suunatud kogukonna kokku toomisele ning ühistegevustele. Sageli on Covid meetmest toetatavad projektid sellised, mida oleks saanud toetada ka mõne olemasoleva meetme raames.

Toetusmeetmete vajadusele vastavuse hinnangutes ollakse valdavalt ühel meelel, et tänased toetusvõimalused on piisavalt paindlikud. Samas esineb äärmuslikke arvamusi, kus ühest küljest nähakse vajadust uues strateegias pigem hakata välistama mõningaid investeeringuid, samas teisalt et toetust oleks võinud jagada kõigile natuke, mitte ainult osadele pingerea eesotsas olnutele. Mõningate konkreetsete ettepanekutena tuuakse välja, et investeeringutoetust võiks olla võimalik saada energeetikaga seonduvatele teemadele, mis on kasvavaks probleemiks tulevikus ning väikesadama arendamisele, samuti haridusega seonduvad teemad nagu kooliteatri toetamine ning stipendiumi määramiseks noorele õpihimulisele maalelu arengut tagava hariduse omandamise toetuseks. Lisaks toodi välja võimalust/soovi konkreetsetelt piirkonna omavalitsustes olevate seltside ja ühingute koostöö edendamisele selliselt, et nii taotlejad kui osalejad oleks kõigist omavalitsutest.

3.2.1 Mõõdikud ja nende sihttasemed

Kokkuvõttes võib sihttasemete täitmist edukaks pidada, ainult üksikute näitajate osas ei olnud seatud sihttase saavutatud. Samas tasuks uue perioodi mõõdikute seadmisel siduda tulemusnäitajaid enim soovitatavate tulemustega, eelmise perioodi tulemusnäitajad olid enamuse väljundipõhised (kasusaajate, kaasatute, tegevuste arv jms).

Võimalikud lähenemisviisid indikaatorite seadmiseks on tulevikutrendi prognoosimine ja sellele programmi oodatava mõju lisamine. Lisaks lõppsihtmäära määramisele tasuks planeerida selle põhjal areng vahe-aastateks algtasemelt ning seada iga-aastased (või vahe aastate) sihtmäärad¹⁰.

Indikaatorite seadmisel tasuks arvestada, mis oli perioodi algseis, millised trendid olid enne programmi algust, millised on sihtrühmade ootus ja ekspertide arvamus tulevikuarengute osas, mida näitavad uuringute tulemused või mida mujal sarnaste programmidega saavutatakse. Sihtmäärade seadmisel võivad olla aluseks kogukonna või toetuse saajate/ sihtrühmade eelistused või mured, varasemad tulemused jne. Samuti tasuks arvestada, et üldjuhul tasuks mõõta seda, mida toetusmeetmete abil võimalik muuta/ lahendada on.

---

¹⁰ Vt. nt Kuusk, K. (2007) indikaatorid planeerimisel ja mõjude hindamisel. Praxis. Kättesaadav: <https://www.praxis.ee/wp-content/uploads/2014/03/2007-Indikaatorid-planeerimisel-ja-mojude-hindamisel.pdf>

3.2.2 Kokkuvõte

Tulenevalt eelmise perioodi kogemusest võib kokkuvõttes välja tuua järgneva:

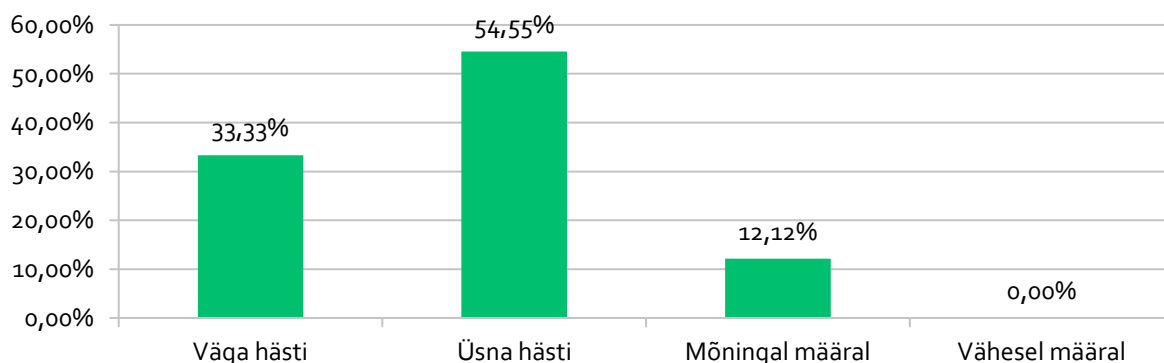
- Suurima osakaaluga eelarves on kohaliku ettevõtluse arendamise (M₁) ning elukeskkonna väärtustamise (M₃) meede, mille osas on ka liikmeskonna hinnangud nende eesmärkide saavutamisele ning vajadusele vastavusele kõrgemad;
- toetuste jagunemine omavalitsuste lõikes oli suhteliselt ühtlane, veidi vähem on toetust taotlenud ja saanud Rae valla organisatsioonid (samas toetatud projektide osakaal on seal keskmisest kõrgem), ka oli viimastes voorudes tasakaal suurem kui esimestes;
- rahastatud taotluste hulgas domineerisid kolmanda sektori organisatsioonide projektid;
- uues strateegias võiks edasi arendada sisulisi tulemusnäitajaid, mida tuleb strateegia elluviimisel seirata ja mis võiks peegeldada soovitud seisukorda väljundipõhise lähenemise asemel.

3.3 Rahulolu PHKK tegevuse ja toetusmeetmete korraldusega

3.3.1 Rahuolu organisatsiooni tegevusega

Rahulolu organisatsiooni tegevusega hõlmab erinevaid aspekte, nii rahulolu organisatsiooni juhtimisega, sh avatust ja läbipaistvust, kommunikatsiooni ja info liikumist organisatsioonis, kui rahulolu organisatsioon tegevusega, sh mil määral on see vastab ootustele ja vajadustele.

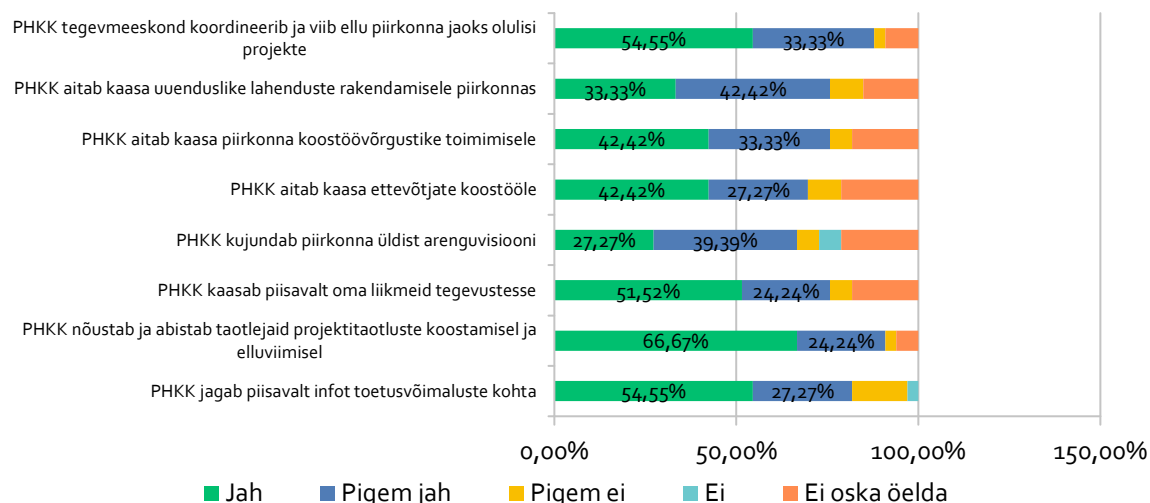
Vastanud hindavad oma teadlikkust PHKK kui organisatsiooni tegevustega üsna heaks (55%), samuti on oluline hulk vastanuid, kes tegemistega väga hästi kursis on (33%). Pea kümnendik vastanutest on organisatsiooni tegemistega ainult mõningal või vähesel määral kursis (Joonis **Tõrge! Ei leia viiteallikat.**). Üldiselt ollakse paremini kursis PVL-i tegevusega toetuste eraldamisel ning pigem mitte hästi muude tegevustega, sh näiteks erinevate koostööprojektide elluviimisega.

Joonis 18. Teadlikkus, millega PHKK tegeleb (küsitlus, n=33)

Vastajate rahulolu PHKK tegevusega on küllaltki kõrge – kõigis hinnatavate tegevuste osas on üle 2/3 vastanutest kas rahul või pigem rahul. Kõige enam ollakse PHKK tegevuses rahul

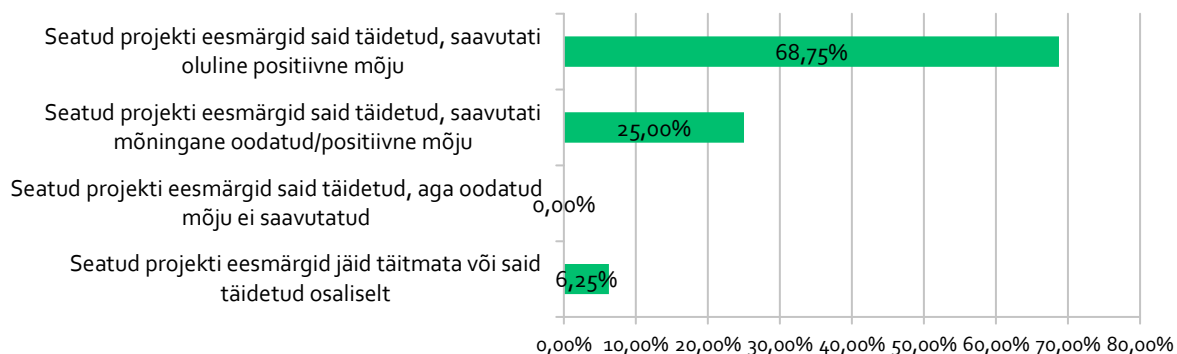
projekti taotlemisega seotud tegevustega - taotlejate nõustamise ja abistamisega (90,1%), samuti piirkonna jaoks oluliste projektide koordineerimise ja elluviimisega (88%). Kõige madalamalt hinnati kaasaaitamist ettevõtjate koostööle (69,7%) ning PHKK poolt piirkonna üldise arenguvisioni kujundamist (66,7%), samas on need hinnangud siiski üle keskmise positiivsed (joonis 19).

Joonis 19. Üldine rahulolu PHKK tegevusega (küsitlus, n=33)

3.3.2 Rahulolu toetusmeetmete ja taotlusvoorude korraldusega

Suhteliselt kõrgelt hinnatakse ka elluviidud projektide eesmärkide saavutamist. Üle 90% projektitoetust saanud küsitlusele vastanutest hindasid, et nende elluviidud projektile seatud eesmärgid said täidetud ning saavutati oluline (68,8%) või mõningane positiivne mõju (25%) (joonis 20). Mõned vastanutest, kelle hinnangul jäid eesmärgid täitmata või said täidetud vaid osaliselt, põhjendasid seda asjaoluga, et COVID-kriis piiras võimalusi. Samas oli toetuse saajaid, kelle hinnangul täitsid saadud projektitoetused oma eesmärgid kõvasti üle ootuste. Positiivsete näidetena tuuakse esile Isamaaline piknikupäev, mis on muutunud traditsiooniks, rajatud laste liikluslinnaku ja väljõuseadmete ning puhkeala hea kasutus ning Jüri lõppet, mis alustab 8ndat hooaega.

Joonis 20. Hinnang taotlejate oma projektide eesmärkide täitumisele (küsitlus, n=16)

Projektide taotlemise protsessi hinnatakse suhteliselt kõrgelt. Pea kolmveerand vastanutest hindab taotlusprotsessi arusaadavaks ja kogu vajalik infot kättesaadavaks (hinnangu 8 ja enam punkti 10-punkti skaalal andis 74% vastanutest), samas oli kümnendik vastanutest, kes hindasid taotlusprotsessi mõneti arusaamatuks (info ei olnud kättesaadav, nõuded olid ebaselged) (andsid hinnangu 5 või vähem punkti). Põhjustena toodi välja mõningad raskused e-PRIA-kohta info leidmisel ja seal taotluse vormistamisel, korra mainiti ka PHKK kodulehe struktuuri, mis on segane ja kust ei ole lihtne vajalikke dokumente üles leida.

Hinnangud **taotluste menetlemise protsessile** olid sarnased – 84% vastanutest andis kõrge hinnangu pidades protsessi täiesti arusaadavaks ning kogu vajalik infot selgeks ja kättesaadavaks (8-10 punkti) ning kümnendik hindas punktidega 5 või vähem.

Hinnangud **taotluste hindamise protsessile** olid samal tasemel üldise hinnanguga taotlemise protsessile – 74% vastanutest andis kõrge hinnangu (8-10 punkti) pidades hindamise protsessi täiesti läbipaistvaks põhjendades, et hindamise kriteeriumid on kõik taotlusvormil välja toodud ning kõik ootused selgesti mõistetavalt kirjeldatud. Kõigest kümnendik hindas taotluste hindamise punktidega 5 või vähem, pidades seda mingil määral läbipaistmatuks. Põhjustena toodi välja puudulik tagasiside, mis koosnes ainult projektitaotluste järjestusest, puudust tunti tagasisidest äriplaani osale (kuigi selle hindamiseks on tellitud väline ekspertiis), mistõttu ei saa taotleja vigadest õppida ja järgmine kord taotlust paremini teha. Ka tuuakse välja, et hindamisrühmades peaks olema valdade esindatus tasakaalus. Samas oli ka arvamusi, et hindamise protsessile ei saagi anda hinnangut kas see on läbipaistev või mitte, kuna kogu protsess on taotlejatele salajane.

Ca kolmandik vastanutest (14 vastajat) esitasid ka omapoolsed ettepanekud taotlusprotseduuride muutmiseks. Need hõlmasid tuge projektikirjutamisel, taotlusvormide lihtsustamist ja ühtlustamist, rahastatavate projektide arvu piiramist. Konkreetseid ettepanekud on esitatud alljärgnevalt:

- projekti kirjutamise abi, selged etapid projektide kirjutamisel ja esitamisel
- rohkem kokku saada ja arutada
- taotlusvormide ühtsustamine, et ka kogenematutel taotlejatel oleks võimalus
- protseduure lihtsamaks ja paindlikumaks muutmise, nt MTÜ-de käest ei peaks nõudma dokumente, mida nad tegelikus elus ei täida-esita
- meetmete avatud olemise aja pikendamine
- piirangu seadmine ühe taotleja rahastatava projektide arvu kohta, et ära hoida "saritaotlemist" ja "saritoetamist" ning anda uutele taotlejatele võimalus.
- võiks mitte olla võimalik esitada "tühjalt" täidetud taotlust, mida hakatakse pärast esitamist täitma
- selgemalt määratleda ettevõtete osa ja MTÜ osa eraldi
- suurem ja eraldiseisev kriteerium võiks olla projekti eelarve. Eelarvest sõltub palju projekti mõistmisel ja ka selle teostamisel, see näitab süvenemist projekti ettevalmistamisse
- võiks saada paremat tagasisidet oma projektile, et saaks aru mis olid puudused ja et saaks paremini teha järgmine kord.

Samas oli ka mitmeid vastajaid, kes arvasid, et ilmselt raske midagi muuta, kui määruste ja seadustega on kõik ette antud ja taotlemine toimub e-PRIA keskkonnas.

Lisaks taotlusvoorude korraldusele avaldasid vastajad arvamust ka selle kohta, **milliste teemadeta võiks PHKK veel tegeleda**. Kuigi rahulolu PHKK tegevustega oli küllaltki kõrge, nimetati siiski mitmeid teemasid, sh oma tegevuse parem kommunikatsioon ning reklaamimine, rohkemate PHKK väliste inimeste kaasamine ning enamate inimeste projektidest osa võtma julgustamine ja laienemine. Samuti nähakse, et PHKK võiks hoogustada veelgi enam koostöö võimalusi, sh nt piirkonnaülest ühisprojektide algatamisega vastavat toetusvooruga raames. Üksikud konkreetsete ettepanekud hõlmasid veel multifondide rakendamist, piirkondades vajalike teenuste arendamiseks ning töökohtade tekkimise võimaluste leidmist, uute energialahenduste juurutamise aitamist ning väikesadamate arendamisele kaasa aitamist.

Osad vastanutest esitasid ettepanekuid, mis võiks **PHKK tegevustes ja juhtimisel olla paremini korraldatud**. Sarnaselt eelnevat väljatoodule olid enamus ettepanekud seotud **kommunikatsiooniga** - proaktiivse ja regulaarse info edastamise ja PHKK tutvustamisega. Hetkel tajutakse, et info tuleb tsüklitena (korraga palju) ja mitte ühtlase voona mistõttu mõjub juhuslikult. Parandamist vajaks kommunikatsioonialane tegevus, sh PHKK eelseisvate ürituste edastamine Maaeluvõrgustikule ja Eesti Leader Liidule ja toetusmeetmete laialdasem tutvustamine (infotunnid, seminarid). PHKK on mõne vastaja hinnangul üpris nähtamatu ning info väljaspoole liikmeskonda ei näi jõudvat. Ka nähakse, et liikmeskond on pigem vanemad inimesed, noori ei kaasata piisavalt või ka "omameeste ring", mis võiks rohkem avatud ja uuenduslik ning inimesi kaasakutsuv olla. Samas on ka vastajaid, kes arvavad, et kõik on suurepärane, PHKK tegevused on hästi korraldatud ning toimivat korraldust ei ole mõtet muuta.

Kui eelnevalt on mitmel korral esinenud ettepanekud seoses avatuse ja kaasatuse suurendamise vajadusega, siis positiivsena saab välja tuua, et pea pool kõigist vastanutest (20 vastajat)¹¹ **sooviks olla enam kaasatud PHKK tegevustesse**. Veidi alla veerandi koguvastajatest (12 vastajat)¹² esitavad ka omapoolsed ettepanekud, **kuidas võiks liikmeid enam tegevustesse kaasata**. Suhteliselt üksmeelselt nähakse vajadust ühisürituste järele, samas pakutakse välja erinevat tüüpi ühistegevusi, sh:

- liikmesüritusi eraldi tulenevalt liikme juriidilisest vormist või tegevuse sisust lähtuvalt.
- koostegevuste planeerimist väljaspool tööaega
- kaaluda liikmeürituste korraldamist rotatsioonina ühe liikmesomavalitsuse ühe toetatud projekti asukohas või selle läheduses
- liikmete kaasatust toetuste tutvustamisel piirkondades
- infopäevad, tööühmad ja otsekontaktid piirkonda naasnud elanikega
- rohkem peaks olema päriselt kaasamist, kaasamine peaks olema konkreetsem ja toimuma ühiste huvide kaudu.
- võiks anda välja uudiskirju, praegu on panustatud kodulehe infole seal, aga see ei ole piisavalt atraktiivne, et liikmed seda regulaarselt külastaks.

Samas on muidugi ka arvamusi, et liikmed on kaasatud piisavalt tegevusse ja tundub, et tegevusi on liikmetele rohkem kui neis on aega osaleda.

¹¹ Küsimusele vastamine oli vabatahtlik ja sellele vastas 28 vastajat 50-st küsitlusele vastanutest.

¹² Küsimusele vastamine oli vabatahtlik ja sellele vastas 28 vastajat 50-st küsitlusele vastanutest.

4 Arenguvajadused ja -potentsiaal

Põhja-Harju Koostöökogu tegevuspiirkonna arenguvajaduste ja –potentsiaali välja selgitamiseks teostati sotsiaal- majanduslik analüüs, milles käsitleti rahvastiku, majanduse, kodanikuliikumise ja avalike teenustega seonduvaid küsimusi ning väljakutseid. Täiendavalt viiakse läbi piirkondlikud ümarlaad, omavalitsusjuhtide intervjuud ning erinevad täiendavad arutelud strateegia juhtrühma ja teiste partneritega. Nii käesolev hetkeolukorra analüüs kui ka erinevate läbiviidud ürituste tulemused on alusmaterjaliks järgmise perioodi strateegia koostamisel.

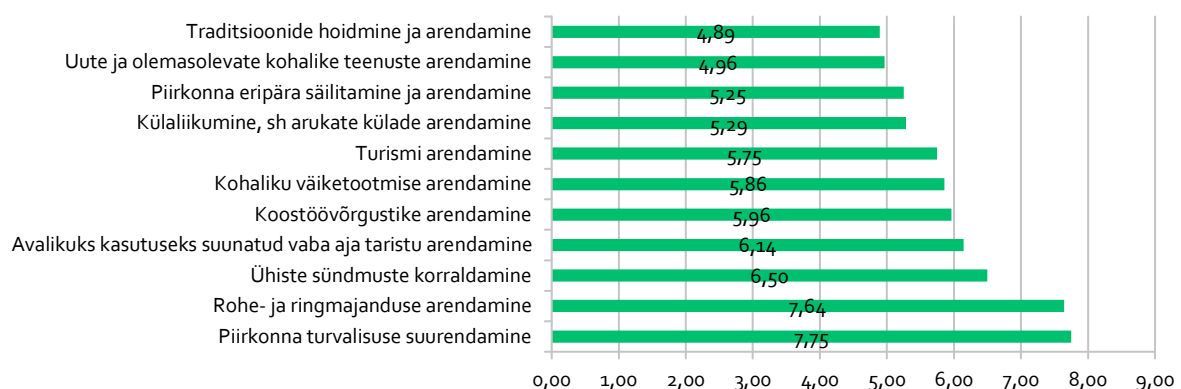
PHKK liikmete ja toetuse taotlejate hulgas läbi viidud küsitlusest selgus, et peamised probleemid tegevuspiirkonnas on seotud ühistranspordi ühendustega Tallinnaga ja piirkondade vahel ning kogukondade vahelise koostööga. Harvem on mainitud probleeme, nagu näiteks halb elukeskkond, ettevõtlusaktiivsuse või töökohtade. Samas on kattuvaid teemasid, mida tuuakse osade vastajate poolt esile piirkonna tugevusena ja teise poolt nõrkusena, sellised olid näiteks linnalähedus, tugevad kogukonnad, vaba aja veetmise võimalused ning avalike teenuste kättesaadavus, mis illustreerib PHKK piirkonna mõnetist eriilmelisust (Tabel 30).

Tabel 30. Tegevuspiirkonna tugevuse ja nõrkused küsitlusel osalenute arvates

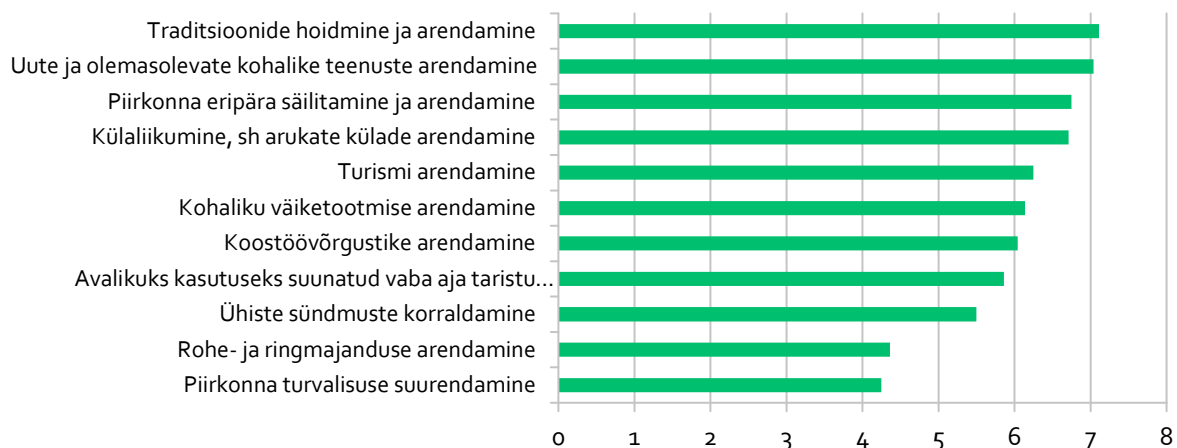
Tugevused	Nõrkused
<ul style="list-style-type: none"> • Illusad ja põnevad looduslikud paigad: meri, rannakülad ja väikesaared, klint, mets, palju rohealaid, mida on teadlikult hoitud ning kaitstud • Terviserajad, kergliiklusteed, kerge sportlikult liikuda • Tänu Leader lähenemisele on tekkinud aktiivsed ja tugevad kogukonnad, külaseltsid, huviringid, kogukondlikud ühistegevused ning koostöötaha • Tallinna lähedus, mistõttu teenuste kättesaadavus suhteliselt hea; populaarne asukoht ja palju inimesi. • Majanduslikult tugevad, jõukad ja arenevad omavalitsused, läbipaistev ja elanikke toetav juhtimine • Hea ja turvaline elukeskkond, moodne taristu, on arendatud erinevaid valdkondi • KOV toetused ja sotsiaalhoolekanne., KOV haridusasutused • Aktiivne kultuurielu, palju spordi- ja kultuuriüritusi, piirkonnal pikk ajalugu ja kultuurilugu, muinsusväärtused • Atraktiivne piirkond ettevõtluse jaoks, sh kaubandus, teenindus, turism; põllumajanduslik tootmine, arenev toiduvõrgustik ja toiduainete kasvatamine ning palju erinevaid ettevõtteid ja teenuseid 	<ul style="list-style-type: none"> • Liiga kiire rahvaarvu kasvuga kaasnenud kogukonna tunde puudumine. Linnalähedus raskendab külakogukonna kaasamist; külates erineval tasemel kaasatus, raske leida tegevusi ja kohti, et tekiks kogukonna tunne (rahvas ei ole väga aktiivne valla poolt välja pakutud sündmustest osavõtmisel) • Piirkonna kui terviku ebapiisav ühtekuulumine, vähene sidusus, ühisosa ja koostööalane kokkupuude kolme valla kogukondade/ eestvedajate vahel • Ühistranspordi ühendus kolme valla alevike-külade vahel on olematu. Näiteks Viimsist Lagedile või Peetrist-Vaidast Lagedile saab ainult oma transpordiga. Puuduv ühistransport takistab ka piirkondade omavalitsuste suuremaid kontakte. • Puudus vabaaja veetmise kohtadest ja teenustest ning sportimisvõimalustest nii noortele kui eakatele; huvitegevuste võimaluste vähesus mõningates suurusumites (nt Peetri, Järveküla, Assaku, Rae) • Piirkonna elanike nõ "pendeldamine" elukoha ja Tallinna vahel • Linnastumine. Elukeskkonna teatud halvenemine eriti Tallinna ümbruse asumites, kus kõik põllud ehitatakse maju täis.

- Noor ja jõukas elanikkond, elanikke tuleb valda aina juurde.
- Aktiivsed inimesed ja tugev sotsiaal-võrgustik, väärtustatakse inimesi ja nende panust
- Piisavalt on panustatud spordi toetamiseks noortele, huvitegevused ja trennid
- palju erinevaid vaba aja veetmise võimalusi nii noortele kui eakatele, liikumiseks vabas õhus ja sportimiseks siseruumides: mänguväljak lastele ja terviseala eakatele, tänavad ja kergliiklusteed on väga heal tasemel, vabaõhumuuseum, ajalugu ja merelähedus koos.
- Arengupotentsiaal realiseerimata ja areng ebaühtlane. Liiga tihe ja muu infrastruktuuriga tasakaalustamata kinnisvaraarendus, mille tagajärjel mõningates paikades ebapiisav taristu
- Süsteemitus turismi ja muinsusväärtuste arendamisel (nt Jägala joa ümbrus, kus puudub elementaarne turistidele) ning turistide vähene teadlikkus piirkonna tugevusest
- Paljud vajalikud teenused (haridus, tervishoid, sotsiaal, pangautomaat?) puuduvad või asuvad naaberomavalitsustes. Puudulik haridussüsteem (koolikohad gümnaasiumiastmes)
- Maardlate laienemine, mis kahjustab elukeskkonda ja muudab loodusrütmi
- Teede korrashoid ja kergliiklusteed (Jõelähtmes)
- Heakord ja korrakaitse vähene patrullimine.
- Vähe väikesadamaid.
- Raha liigub piirkonnas vähe
- Mõnedes piirkondades ülemäärane õhureostus (Prügila hais)
- Rohevalla tegevuste propageerimine, kogumiskastid, toidukapid jm
- Vähe väikeettevõtlust ja kohapealseid töökohti.
- Riigikeele valdamine osades piirkondades

Liikmeskonna ja toetuse saajate küsitlusest ilmsid teemad, mille toetamist järgmisel perioodil enim oodatakse (joonis 21). Üldjoontes lähevad need teemad kokku sellega, mida nähakse piirkonna peamiste probleemidena – linnaläheduse ja linnastumisega seotud väljakutsed piirkondade eripärade säilitamisel, kogukondliku liikumise ning traditsioonide arendamine.

Joonis 21. Peamised toetust vajavad valdkonnad (keskmine hinnang, kus 1-olulisem ja 11-ebaolulisem) (küsitlus, n=28)

Joonis 22. Peamised toetust vajavad valdkonnad (küsitlus, n=28)

Lisaks toodi küsitluses välja ootused teemade osas, milles piirkonnasja teiste tegevuspiirkondadega koostööd võiks arendada. Koostööprojekte oodatakse eelkõige ühiste tegevuste toetamiseks, turismi ja kultuuri arendamiseks ning noortega tegelemiseks, kogemuse vahetamiseks, koolitusteks ning professionaalset arengu toetamiseks, aga ka konkreetsemalt rohemajanduse ning hajaasustusega seonduvad teemadel. Vajalikuks peetakse koostöökoogu teistesse kohalikesse võrgustikesse integreerimist ja nendega vastastikku kasulikku ja üksteist täiendavat koordineeritud koostöö arendamist.

PHKK piirkonnas ei ole maapiirkonnale omaseid probleeme nagu inimeste arvu vähenemine ja töökohtade puudus, siin on probleemiks peamiselt piirkondade ja kogukondade vähene sidusus ja koostöö, kohapealse väiketootmise vähesus ning süsteemitus turismi arendamisel. Nendesse saaks LEADER olulisel määral panustada, sh väikeettevõtluse jätkusuutlikkuse tagamiseks, toetades vajalike investeeringute tegemist, tootearendust, uuenduslikke lahendusi ja turundust. Samuti on LEADER-il oluline roll elukeskkonna arendamisel ja kogukondade aktiveerimisel. Viimase puhul on eriti välja toodud nooremaealise elanikkonna kaasamine.